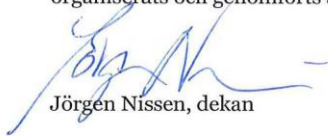

Självvärdering avseende utvärdering av Grundlärarprogrammet, inriktning 4-6

Härmed inlämnas ovanstående rubricerad självvärdering till
Universitetskanslersämbetet. Arbetet med framställandet av självvärderingen har
organiserats och genomförts av företrädare för aktuell utbildning.

Jörgen Nissen, dekan

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Linköpings universitet

Yrkesexamen: Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i årskurs 4-6

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som ska utvärderas. Basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- studentperspektiv
- arbetsliv och samverkan

För vägledning i skrivandet av självvärderingen se: *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå.*

- Självvärderingen indelas i enlighet med rubrikerna som anges nedan. Eventuella underrubriker kan lärosätet fritt besluta om.
- Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt, identifiera styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Exempel från ämnesstudier och ämnesdidaktik ska tas från matematik och/eller svenska.
- Redogör för utbildningen i sin helhet och relatera till utbildningsvetenskapliga kärnan, verksamhetsförlagd utbildning och ämnesstudier och ämnesdidaktik där det är relevant.
- Självvärderingen ska utgå från aktuella förhållanden för utbildningen.
- Självvärderingen ska inte överstiga 30 sidor exklusive bilaga.
- Självvärderingen ska kunna stå för sig själv, dvs. det ska inte inkluderas länkar. Om lärosätet anser att kursplaner/utbildningsplaner krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt.
- Som bilaga till självvärderingen ifylls lärartabellen.

Beskrivning

I detta avsnitt beskrivs Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i årskurs 4-6 vid LiU, hur utbildningen förhåller sig till examensordningen, hur den är uppbyggd och hur dess delar relaterar till varandra. Vidare presenteras modellen/erna för progression respektive självständigt arbete. Som grund för självvärderingen beskrivs också organisationen som byggts upp för att leda och kvalitetssäkra utbildningen.

Utformningen av Grundlärarprogrammets inriktning 4-6 vid LiU

Grundlärarprogrammets inriktning 4-6 har getts sedan 2011 vid Linköpings universitet. I utbildningen finns 60 utbildningsplatser och antagning sker en gång per år. Utbildningen lyder under Styrelsen för utbildningsvetenskap (SUV) och leds av programansvarig utbildningsledare. Utgångspunkten är att lärarutbildningen är hela lärosätets angelägenhet och att den samlade kompetensen skall användas för att garantera högsta kvalitet. Mot bakgrund av detta utförs utbildningen av lärare vid fem samarbetande institutioner.

Utbildningen genomförs i enlighet med utbildningsplan och kursplaner, vilka följer de krav som ställs i högskoleförordningen, i LiU:s utbildningsordning och i området Utbildningsvetenskaps (UV) egna beslut. I utbildningsplanen finns den examen som utbildningen leder till specificerad och kommunicerad i relation till nationell referensram för examina. Utbildningen följer en grundstruktur med fyra progressionsnivåer (G1-AV), som gäller för samtliga grundlärarutbildningar vid LiU.

Figur 1 Studiegång och progressionsnivåer

	Mobilitetsfönster internationalisering				
År 4 (Av)	Valbart ämne NO/Tk, SO eller Pra-Est ämne (Bild/Idrott/Musik)	UK 7 Skol- utveckling	UK 8 Teori & metod	VFU (9 v)	Examens- arbete 2
	Progressionsstråk: didaktiskt o vetenskapligt kunnande				
	Mobilitetsfönster internationalisering				
År 3 (G3)	MA inkl. 3 v VFU	Valbart ämne NO/Tk, SO eller Pra-Est ämne (Bild/Idrott/Musik)	Examens- arbete 1	UK 5 Sociala relationer & ledarskap	UK 6 Special- pedagogik
	Progressionsstråk: didaktiskt o vetenskapligt kunnande				
År 2 (G2)	SV	EN inkl. 3 v VFU		MA	
	Progressionsstråk: didaktiskt o vetenskapligt kunnande				
År 1 (G1)	UK 1 Allmän- didaktik	UK 2 Utveckling och lärande inkl. 1 v VFU	UK 3 Bedömning	UK 4 Utbildnings- historia	SV inkl. 4 v VFU
	Progressionsstråk: didaktiskt o vetenskapligt kunnande				

Utbildningen är indelad i tre grundnivåer; grundläggande nivå (G1), fortsättningsnivå (G2) och fördjupningsnivå (G3) samt en avancerad nivå (AV) (se figur 1). Progression i *didaktiskt* och *vetenskapligt* kunnande uppnås genom att kunskaper och färdigheter från kurser på lägre nivå breddas och fördjupas på nästa nivå. Vidare sker progression inom *ämnen* genom att studenternas specifika ämneskunnande utvecklas och fördjupas. För att säkerställa progression har kursernas lärandemål utformats utifrån en progressionskarta som svarar mot examensmålen.

Utbildningen omfattar 240 högskolepoäng (hp) fördelade på 60 hp inom den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK), 165 hp ämnes- och ämnesdidaktiska studier, varav 15 hp verksamhetsförlagd utbildning (VFU), samt ytterligare 15 hp VFU under termin 1 och 8 (se figur 1). Praktiska och estetiska lärprocesser ingår i ämneskurserna svenska och matematik. För att sammanlänka centrala dimensioner i lärarbetet är VFU integrerat med ämnesstudierna. Ämneskurserna innehåller ämnesdidaktiska moment som i sin tur relateras till UK-kurserna. Utbildningens olika delar knyts samman genom den avslutande VFU-perioden och två självständiga arbeten. I tabellen nedan visas hur de sju områden (1-7), som enligt examensordningen ska ingå i UVK, behandlas i åtta kurser.

Tabell 1 Kurser inom utbildningsvetenskaplig kärna som behandlar i examensordningen föreskrivna områden

UK 1, Allmäntdidaktik, 5 hp (2)	UK 5, Sociala relationer och lärares ledarskap, 7,5 hp (5)
UK 2, Utveckling och lärande 8,5 hp (4)	UK 6, Specialpedagogik, 7,5 hp (4)
UK 3, Kunskapsbedömning, 7,5 hp (6)	UK 7, Skolutveckling och utvärdering, 7,5 hp (7)
UK 4, Utbildningshistoria, skolans samhällsroll och värdegrund, 7,5 hp (1)	UK 8, Teori och metod, 9 hp (3)

I utbildningen ingår två självständiga arbeten med ämnesdidaktisk inriktning, om 15 hp vardera. Det första arbetet (G 3-nivå) är inriktat på sammanställning och analys av tidigare forskning (forskningskonsumtion) medan det andra (avancerad nivå) handlar om insamling, bearbetning och analys av empiriskt material (forskningsproduktion). Det konsumtionsinriktade arbetet markerar vikten av att kunna förhålla sig till för läraryrket relevant forskning, medan det produktionsinriktade arbetet fokuserar på de processer som formar kunskap. Tillsammans ska de bidra till en fördjupning av vetenskapligt kunnande. Efter utredning och beslut inom UV rörande examensarbetets syfte och roll (Dnr LiU-2011-01845) kan de självständiga arbetena skrivas enskilt eller i par. Normen är pararbete, vilket möjliggör ett mer omfattande empiriskt material, kollektivt lärande och mer tid för återkoppling.

Organisation för ledning och kvalitetssäkring

Utbildningen är organisatoriskt placerad under området Utbildningsvetenskap (UV) (motsvarar fakultet). UV leds av *Styrelsen för Utbildningsvetenskap (SUV)* med områdets dekan som ordförande och där studeranderepresentanter utsedda av kåren ingår. SUV har i uppdrag att fördela resurser, att främja kvalitet i utbildning och att utveckla och tillämpa övergripande system för kvalitetsgranskning och kvalitetsutveckling. Vid LiU pågår implementering av ett nytt gemensamt kvalitetssäkringssystem, där all utbildning granskas under en sexårscykel. För lärarprogrammets del sker ett parallellt utvecklingsarbete med att anpassa processerna för kvalitetsarbete och -uppföljning till lärosätets nya modell. Som en del i detta ska ett *kvalitetssäkringsråd* för UV inrättas vilket ska arbeta med kvalitetssäkring av lärarprogrammen och förskollärarprogrammet. I detta råd ska såväl lärar- som studeranderepresentanter ingå. Det löpande kvalitets- och utvecklingsarbetet sker på programnivå. En *programansvarig utbildningsledare* (PUL) leder och utvecklar grundlärarprogrammets inriktning 4-6, i samarbete med en rad olika funktioner och grupper vid kansliet för utbildningsvetenskap samt med lärare och administration vid institutionerna. En viktig funktion har *kursmentorer* (verksamma 4-6-lärare med 20 %-iga uppdrag i utbildningen) som bidrar i kvalitetsarbetet med en kontinuerlig professionsanknytning.

Utbildningens ämnen leds och utvecklas på institutionsnivå av *ämnesråd*. Ämnesråden har det övergripande samordningsansvaret för kurserna i ämnet. Motsvarande råd för UVK kallas *UK-råd*. Råden leds av ämnesråds- och UK-rådsansvariga som utses av institution i samarbete med programledningen, och studeranderepresentanter utses av kåren. Därtill finns ett *ämnesdidaktiskt forum* med särskilt uppdrag att stödja utbyte och samarbete mellan olika ämnesdidaktiska forskningsmiljöer inom UV. Vidare förs en kontinuerlig dialog mellan kursansvariga för kurser som följer på varandra, i syfte att säkerställa vetenskaplig och didaktisk progression men också för att få variation i fråga om undervisnings- och examinationsformer. PUL sammankallar regelbundet ämnesansvariga, UK-ansvariga, kursmentorer och studeranderepresentanter till programmöte. Syftet är att diskutera och fastställa gemensamma frågor (t.ex. progression, VFU, självständigt arbete) och få till stånd ett erfarenhetsutbyte mellan olika ämnen.

För att tydliggöra att utbildningen styrs och genomförs med fokus på kvalitet, används ett beställar- och utförarsystem med tillhörande utvärdering. Riktlinjer och kvalitetskrav för samtliga kurser inom utbildningen uttrycks i en generell beställning av utbildningsuppdrag. UV riktar därutöver kursspecifika beställningar till medverkande institutioner (se vidare "Personal"), och dessa är kopplade till de anslag som fördelas för genomförande. Beställningar, inklusive de krav som ställs på utförandet, följs upp genom *årliga budget- och verksamhetsdialoger* mellan områdesledning (dekanat, controller, kanslichef, utbildningsledare) och kursgivande institutioner, samt genom *skriftliga utvärderingar av beställningarna* (se vidare "Uppföljning, åtgärder och återkoppling").

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Här ges inledningsvis en beskrivning av system som skapats för att säkerställa att antalet lärare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt. Därefter följer analys och åtgärder för kompetensutveckling, och analys och åtgärder för stabilitet och tillgänglighet vad gäller lärarresurser. Avslutningsvis analyseras bifogad lärartabell.

System för att säkerställa bemanning till utbildningens volym, innehåll och genomförande

En grundprincip för lärarutbildningarna i Linköping är att ta tillvara universitetets samlade kompetens. Fördelning/beställning av utbildningsuppdrag inom lärarprogrammen vilar därför på *kompetensinventering* med fokus på vilka miljöer vid LiU som har adekvat:

- ämneskompetens
- vetenskaplig kompetens inom relevant ämne
- ämnesdidaktisk kompetens
- yrkeserfarenhet inom relevant stadium/verksamhetsområde
- erfarenhet av lärarutbildning
- relation mellan forskning och grundutbildning.

Kompetensinventeringen ligger till grund för beslut om värd- och samarbetsinstitutioner för utbildningsuppdragen. I vissa fall involveras hela miljöer och i andra fall anlitas personer med nyckelkompetens.

I UV:s beställning av utbildningsuppdrag till värd- och samarbetsinstitutionerna uttrycks bl.a. att 1) bemanning av kurser ska utgå från kursens innehåll och inriktning, 2) lärare med ämnesdidaktisk kompetens ska knytas till kurserna, 3) kursmentor för det aktuella ämnet ska samverka med kursledning och övriga lärare kring kursernas förberedelse, genomförande och uppföljning, och 4) minst 50 % av undervisningen ska genomföras av disputerade lärare inom för ämnet relevanta kunskapsområden.

Beställningssystemet och kompetensinventeringen utgör viktiga styrmedel för att utbildningsuppdragen bemannas med lärare med adekvat kompetens som står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande.

Analys och åtgärder för bemanning med adekvat vetenskaplig, professionsrelaterad och pedagogisk kompetens

Institutionerna ansvarar för att kvalitetskraven i beställningarna efterlevs och ska arbeta strategiskt för att lärarnas kompetens utvecklas såväl individuellt som kollegialt. Institutionerna följer årligen upp lärarnas sammantagna kompetens och kompetensutveckling genom *medarbetarsamtal*, uppföljning av *avdelningsspecifika verksamhets- och kompetensförsörjningsanalyser*, *uppföljning av forskningresultat* via publikationer, konferenser och seminarier, samt genom *programmets egna uppföljningar och*

utvärderingar. Den sammantagna kompetensen hos lärarna i relation till utbildningen följs upp av UV genom *beställningsutvärderingar*. UV har s.k. *budget- och verksamhetsdialoger* med institutionerna där analys av kompetenssituationen och eventuella behov av strategisk nyrekrytering behandlas årligen. Områdesledningen för även dialog med prefekter via gemensamma *prefektmöten*.

Konkreta åtgärder för kompetensutveckling

För att säkerställa adekvat kompetens hos verksamma lärare i utbildningen utförs en rad åtgärder vid värd- och samarbetsinstitutionerna. Vid *anställning* av nya lärare ställs *krav* på dokumenterad skicklighet i forskning och undervisning inom områden som är adekvata för det innehåll som institutionen ansvarar för. Lärarna (redovisade i lärartabellen) har i medeltal 28 % av sin tjänstgöringstid förlagd till forskning eller kompetensutveckling. Flera lärare har forskning i tjänsten genom att de erhållit extern eller intern finansiering. En vanligt förekommande utvecklingsinsats inom institutioner är att avsätta *tid i tjänst* för disputerade att arbeta med *forskningsansökningar*. Institutionerna anordnar vidare *forskarseminarier och föreläsningar* till vilka lärare bjuds in för att hålla sig uppdaterade inom aktuella forskningsområden och presentera utkast på vetenskapliga artiklar (se vidare "Utbildningsmiljö"). Olika insatser görs för att utveckla den kollegiala kompetensen, t.ex. *pedagogiska luncher, ämneskonferenser, lärarträffar* eller *internat* med fokus på pedagogiska frågor. Kollegiala erfarenhetsutbyten syftar till att stärka kompetensen vad gäller bl.a. undervisning, kursansvar, examination och handledning. Institutionerna stöttar sina lärare vid forskningsansökningar och uppmuntrar deltagande i utrednings-, utvärderings- och utvecklingsuppdrag i skolverksamheten, Learning studies, forskningscirkel, etc. Samverkan med omgivande samhälle är ett prioriterat område som medför kompetensutveckling för båda parter (se "Arbetsliv och samverkan").

Analys och åtgärder för en stabil och tillgänglig lärarresurs

Institutionerna arbetar fortlöpande med *tjänsteplanering* för att identifiera personalbehov inför kommande termin, där bemanning anpassas efter utbildningens volym och innehåll. Att uppdragen förläggs till institutioner med bred och samlad kompetens för uppdragen främjar en *stabil och tillgänglig* lärarresurs då det finns en grupp lärare med adekvat vetenskaplig och pedagogisk kompetens som tjänstgör. Trots detta är bemanning och rekrytering en utmaning. Institutionerna arbetar med åtgärder på såväl lång som kort sikt, och strategiska diskussioner förs med såväl områdesledningen som rektor. En av de institutioner som har mycket stora uppdrag inom lärarutbildningen (IBL) har nyrekryterat flera lärare men har även, för att på kort sikt säkra en stabil bemanning med hög kompetensnivå, återanställt pensionerade, disputerade lärare med spetskompetens inom vissa områden. Åtgärder på lite längre sikt är strategisk rekrytering av disputerade inom bl.a. matematikdidaktik, lärares ledarskap och specialpedagogik. Ytterligare en långsiktig satsning är att några adjunkter slutför sina forskarutbildningar. LiU var ett av de lärosäten som ingick i UKÄ:s fördjupade utvärdering av VFU. I rapporten till UKÄ (Dnr LiU-2015-00312) beskrivs hur LiU arbetar för att kvalitetssäkra den verksamhetsförlagda utbildningen. I linje med UKÄ:s rekommendationer har LiU förändrat organisationen kring placering av studenter hos handledare, med syfte att frigöra medel för bl.a. examination i VFU-kurserna. En åtgärd som genomförts från HT 17 är att skolhuvudmännen har övertagit arbetet med att föreslå lämpliga handledare. I LiU:s avtal med skolhuvudmännen finns tydliga kvalitetskrav framskrivna, såsom att handledare ska vara behöriga i det/de ämne/n som VFU-kursen gäller. Terminsvisa informationsträffar, handledarintroduktioner, handledarutbildning 7,5 hp och tydliga anvisningar för handledaruppdraget samt guider för kontakten mellan kursansvarig och handledare bidrar till att vi har en stabil och tillgänglig handledarresurs inom 4-6.

Analys av bifogad lärartabell

En analys av bifogad lärartabell visar att undervisande lärare har relevant och hög ämnesdidaktisk och vetenskaplig kompetens och utgör en stabil och tillgänglig lärarresurs. En stor andel, 83 %, är tillsvidareanställda. Lärarna är utbildade inom ämnen som är relevanta för utbildningsuppdragen, 75 % har en lärarexamen och 54 % är disputerade.

Lärartabellen visar att 48 lärare inklusive våra tre kursmentorer i nuläget utför uppdrag inom UVK, VFU-kurser, ämnena svenska och matematik samt inom de självständiga arbetena riktade mot svenska och matematik. Förutom kursmentorerna som är anställda av kommuner i regionen, tillhör alla lärare institutionerna: för beteendevetenskap och lärande (IBL), för kultur och kommunikation (IKK), och för matematik (MAI). Vid avdelningen för pedagogik och didaktik, PeDi (IBL), finns en grupp lärare som kan

ses som kärnan i utbildningens personalstyrka. De arbetar framförallt inom UVK, men även inom svenska och matematik samt i kurserna för de självständiga arbetena inom ffa matematik. Dessa lärare medverkar i flera olika kurser under utbildningens gång, vilket bidrar till stabilitet och tillgänglighet för studenterna. Lärare med spetskompetens inom aktuella ämnen och forskningsområden anlitas inom samtliga av LiU:s lärarprogram. Bemanningsmodellen medför att studenterna möter ett relativt stort antal lärare (se lärartabell), under sin utbildning. Vissa medverkar/undervisar i flera olika delar av utbildningen (t.ex. lärarna inom UVK), andra medverkar mer koncentrerat inom ett specifikt område eller ämne och ytterligare andra har specialiserat sin forskning kring verksamhetsområdet 4-6. En fördel är att studenterna får tillgång till den spetskompetens som finns tillgänglig vid LiU, såväl inom ämnena som inom pedagogik, didaktik och metodik. Modellen innebär också att de flesta lärare arbetar inom flera av grundläroprogrammets inriktningar, och ibland sker också samläsning mellan inriktningarna, vilket vi ser som en fördel. Det bidrar till att lärarna har kompetens i relation till ett bredare verksamhetsområde och kan förmedla en helhetssyn på yrket. Samläsning bidrar också till det interprofessionella lärandet vilket är en viktig förberedelse för arbetslivet.

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Vetenskaplig och professionsinriktad miljö

För att säkerställa en vetenskaplig och professionsinriktad miljö för Grundläroprogrammet 4-6 riktas kursbeställningar till institutioner med forskningsmiljöer inom respektive ämne (se tabell nedan).

Tabell 2 Exempel på aktuella forskningsprojekt vid värd- och samarbetsinstitutionerna IBL, IKK, och MAI som nyttjas i utbildningens kurser

Kurser i UK	Exempel på forskningsområden/projekt
UK1 Allmändidaktik	Lärares arbete och ledarskap; Interaktion i skola och förskola; Lärarprofession, IBL
UK2 Utveckling och lärande	Praktiknära forskning om undervisning och lärande; Elevers lärande (individperspektiv)/ (grupperspektiv); Lärande och lärandeaktiviteter, IBL
UK3 Kunskapsbedömning	Bedömning och betygssättning, IBL
UK5 Sociala relationer och lärares ledarskap	Sociala relationer och lärande; Simulering av ledarskap; Konfliktteorier och metoder; Korrigeringar i klassrummet; Mobbning som förutsättningar och hinder för elevers lärande, IBL
UK6 Specialpedagogik	Specialpedagogisk forskning; <i>Lärares arbete med individanpassning</i> ; Anpassning i klassrummet; Elevers lärande av värden och normer, IBL
UK7 Skolutveckling och utvärdering	Learning studies; Lärares tvärprofessionella samarbete; Interventionsstudier, IBL
UK8 Teori och metod	Läroprogramutveckling och kvalitetsarbete; Lärarprofession, IBL
Kurs i Svenska	Exempel på forskningsområden/projekt
Svenska, 30 hp	Läs- och skrivförmåga, IBL
	Läs- och skrivaktiviteter i skola, IBL
	Individuella skillnader hos elever med läs- och skrivsvårigheter och vad dessa skillnader har för betydelse för utfallet av olika läspedagogiska interventioner, IBL
	Gemensamma nämnare vid läs- och matematikutveckling, IBL
	Svenskididaktik, IKK
	Skilda sätt att legitimera undervisning i litteratur, IKK
	Litteraturdydidaktik och svenskämnets medialisering, IKK
Barn och ungdomars läsning och mediebruk, IKK	
Kurser i Matematik	Exempel på forskningsområden/projekt
Matematik 1, 15 hp	Ämnesdidaktisk forskning gällande matematisk modellering, MAI
	Olika aspekter av den matematiska diskursen i klassrummet, MAI

Matematik 2, 15 hp	Praktiknära forskning tillsammans med lärare i matematik – forskande lärare om elevers taluppfattning; Flerspråkiga matematik-klassrum, IBL
	Undervisning om bråk i årskurs 4–6, IBL
	Att identifiera underliggande orsaker till matematiksvårigheter hos barn, IBL
	Att utveckla och pröva interventioner som syftar till att stötta lärande och motverka svårigheter i matematik, IBL
	Lärande av proportionalitetsbegreppet - en studie om undervisning, nationella prov och läromedel, IBL

Ovanstående tabell exemplifierar hur utbildningens kurser är förankrade inom både breda forskningsområden och pågående forskningsprojekt vid institutionerna, vilket skapar förutsättningar för ett nära samband mellan forskning och utbildning. Ett exempel är kursen Sociala relationer och lärares ledarskap (UK 5) som kopplas till ett forskningsprojekt om simulering av ledarskap. Med hjälp av simuleringsovningar, som tagits fram i forskningsprojektet, får studenterna möjlighet att träna och utveckla sina förmågor och strategier för att leda elevers lärande. Övningarna fungerar som ett komplement till deras VFU och knyter på ett tydligt sätt samman utbildning och forskning. En närmare analys av tabellen visar att det pågår forskning med tydlig professionsinriktning då de fokuserar på elevers lärande, lärares arbete, och verksamheten i skola och klassrum. Lärare som är med i svensk kursen har medverkat i Skolverkets satsning "Läsllyftet" med moduler riktade mot 4-6. Lärares delaktighet i nationella matematik- eller svenskämnesdidaktiska forskningens nätverk stöttar också samband mellan forskning och utbildning. Den vetenskapliga och professionsinriktade miljön förstärks vidare av att andelen disputerade och forskande lärare enligt vår mening är hög, och att merparten av lärarna har en egen lärarexamen (se lärartabell). Att andelen forskande lärare är hög är samtidigt en utmaning då det ställer krav på att forskning och utbildningsuppdrag kan kombineras. Det kan t.ex. innebära behov av att på relativt kort varsel omfördela tid från utbildning till forskning då externa anslag erhålles. En ytterligare utmaning är att möjliggöra för dem som inte har egna forskningsmedel att ta del av aktuell forskning och utforma nya forskningsprojekt. För att hantera dessa utmaningar arbetar institutionerna kontinuerligt med tjänsteplaneringar och uppmuntrar till vetenskaplig aktivitet hos lärarna på olika sätt (se avsnitt personal). På fakultetsnivå vidtas ytterligare åtgärder. Vid årsskiftet fattade SUV beslut om att göra de kursspecifika beställningarna sexåriga istället för fyraåriga (Dnr LiU-2017-03576) vilket kan underlätta långsiktigare planering. För att förbättra förutsättningar för lärarna att kombinera utbildning och forskning i befintlig tjänst beslutade SUV även att i budget 2018 återinföra en sökbar forskningsresurs från vilken lektorer som arbetar minst 50 % med undervisning har möjlighet att söka medel för att bedriva forskning med relevans för lärarutbildning. Sammantaget borgar ovanstående för att det finns en för utbildningen vetenskaplig och professionsinriktad miljö och ett nära samband mellan forskning och utbildning. Nästa avsnitt handlar om hur utbildningen har utformats för att studenterna successivt ska tillägna sig ett forskande förhållningssätt och förstå sambandet mellan forskning och utbildning.

Ett forskande förhållningssätt

Att det finns aktuella forskningsprojekt med relevans för kurserna bidrar till att skapa en forskande kontext för studenterna. Studenterna möter lärare som utmanar dem med *frågeställningar och litteraturstudier inom aktuell forskning*, samt presenterar forskningsresultat och ger *inblick i olika forskningsmetoder*. Vidare får studenterna tillägna sig ett forskande förhållningssätt genom lärandeaktiviteter och examinerande moment, med successivt ökade krav från grundläggande till avancerad nivå.

Grundnivå (G1): Under första året *introduceras* studenterna i vetenskapligt skrivande, kritiskt förhållningssätt och referensteknik. I kurser ingår läraaktiviteter och examinerande uppgifter med krav på att söka, läsa och jämföra artiklar, visa teorimedvetenhet, skriva enligt vetenskapliga principer och utöva muntlig argumentation.

Fortsättningsnivå (G2): Under år två tränar studenterna vetenskaplig textproduktion där krav ställs på vetenskapligt förhållningssätt, formulerande av relevant frågeställning, sammanfattande argumentation och korrekt referenshantering.

Fördjupningsnivå (G3): Under år tre får studenterna bl.a. kartlägga, analysera och bedöma elevers kunskaper, argumentera för forskningens relevans i undervisning och lärande i t.ex. matematik. Vidare formulerar de en ämnesdidaktisk problemformulering, identifierar, väljer, analyserar nationella och

internationella vetenskapliga texter, motiverar syfte, avgränsning, urval, presenterar/försvaret/kritiskt granskar och diskuterar detta i sitt första självständiga arbete "Forskningskonsumtionsarbetet".

Avancerad nivå (AV): Under år fyra får studenterna tillämpa, analysera och kritiskt granska olika datainsamlingsmetoder i UK7. Vidare genomgår de en kurs i vetenskapsteori, UK8, och fördjupar därigenom sina kunskaper om kvalitativa och kvantitativa forskningsansatser. Kunskaperna omsätts därefter i examensarbete 2 "Forskningsproduktion" där de *självständigt* planerar och genomför ett vetenskapligt arbete med ämnesdidaktisk inriktning. I den avslutande VFU:n får de analysera didaktiska och sociala dilemman med hjälp av relevant forskning.

Programstruktur för kvalitetssäkring av vetenskaplig progression

PUL kallar till och leder regelbundna möten med ämnes- och kursansvariga, studeranderepresentanter samt arbetslivsrepresentanter/kursmentorerna. Där diskuteras, utvecklas och fastställs arbetet med vetenskaplig progression, teoretiskt och forskningsmetodiskt innehåll genom hela utbildningen. Här fastställs också vilka arbetsformer som används i olika kurser för att 4-6-studenten ska tillägna sig ett forskande förhållningssätt. Genom sina studier får studenterna en vetenskaplig skolning och har möjlighet att få insikter i yrkets krav på vetenskapligt grundade beslut. För att öka förståelsen för verksamheten i skolan tillämpas en rad olika metoder som exempelvis fältstudier, strukturerade observationer, interventionsstudier, surveyundersökningar, intervjuer, fokusgrupper och dokumentstudier (se vidare "Måluppfyllelse").

Utformning, genomförande och resultat

Introduktion till måluppfyllelse: Utbildningens modell för progression

Utformningen av Grundlärarprogrammet 4-6 följer den modell för progression som tillämpas inom lärutbildningen vid LiU (Dnr LiU-2009-00464). Den studerande ska ges förutsättningar att genom utbildningens gång successivt utveckla ämneskunnande, didaktiskt kunnande och vetenskapligt kunnande, samt nå en fördjupad insikt om hur dessa utgör en odelbar helhet. För att tydliggöra hur en sådan utveckling kan ske bygger modellen på en progression i fyra steg: grundläggande nivå (G1), fortsättningsnivå (G2) och fördjupningsnivå (G3) samt en avancerad nivå (AV). Progression i didaktiskt och vetenskapligt kunnande uppnås genom att kunskaper och färdigheter från kurser på lägre nivå breddas och fördjupas på högre nivå. Vidare sker progression inom ämnet genom att studenternas specifika ämneskunnande utvecklas och fördjupas inom ämneskurserna.

Utvecklingen av didaktiskt och vetenskapligt kunnande, kopplat till ämneskurser, UK-kurser och VFU, konkretiseras och tydliggörs i en så kallad progressionskarta. Där uttrycks övergripande kunskapsmål för respektive nivå, vilka formulerats med utgångspunkt från högskoleförordningens examensmål. För att markera respektive nivå används aktiva verb, och till dessa kopplas mer utförliga beskrivningar av vilka kunskaper, färdigheter och förhållningssätt den studerande ska kunna uppvisa vid examination på den aktuella nivån. Dessa beskrivningar styrs av idén om den studerandes lärande till lärare som en successiv utveckling "från grundläggande kunskap om..., till fördjupad förmåga att...", det vill säga hur den studerande ska gå från att tillägna sig grundläggande kunskaper inom ämnen och om läraryrket till att visa prov på att arbeta självständigt med alla de uppgifter som läraryrket omfattar.

Progressionskartan, som utgår ifrån och konkretiserar examensmålen, fungerar som utgångspunkt för formulering av lärandemål i utbildningens kurser. Detta borgar för att kurserna matchar examensmålen och bidrar till progression och måluppfyllelse i utbildningen som helhet.

Introduktion till måluppfyllelse: Hur betygskriterier används

Lärandemålen innehåller och aktiva verb tydliggör vad studenten ska kunna prestera efter genomförd kurs och uttrycker således krav för godkänt på kursen. I utbildningens kurser tillämpas en tregradig betygsskala: väl godkänt, godkänt och underkänt. I VFU-kurser som understiger 3 hp används den tvågradiga betygsskalan godkänt och underkänt. För att skapa en transparens i hur bedömning sker, utifrån lärandemålen med hjälp av kursens examinationsformer, arbetar kursansvarig tillsammans med sitt kursteam fram betygskriterier för de olika betygsstegen.

Exempel på lärandemål UK3:

- *använda* bedömningsteoretiska begrepp och modeller för att analysera användning och konsekvenser av kunskapsbedömningar

Exempel på betygskriterier UK3:

- I texten *används* genomgående (i alla tre delar + bilaga) centrala begrepp eller modeller, med stöd av den anvisade kurslitteraturen, på korrekta och lämpliga sätt. (G)
- I texten förs sakliga resonemang kring bedömningsuppgiften med avseende på dess förtjänster, brister och troliga konsekvenser (G)
- Studenten kan föra utvecklade resonemang (i flera led eller med flera aspekter) kring en bedömningsprocess samt röra sig mellan det konkreta (skolpraktiken) och det abstrakta/generella (perspektiv/teori) för att belysa innebörder av bedömningar (VG)

Kriterierna skrivs in i studiehandledning som sprids till studenterna via LiU:s digitala lärplattform LISAM, samt presenteras vid respektive kursintroduktion. Att lärandemålen är tydliga och uttrycker krav för godkänt, att bedömningskriterierna preciseras och kopplas till lärandemål och examinationsform samt delges studenterna i förväg, ökar transparensen i bedömningarna och skapar förutsättningar för likvärdig bedömning. Bedömning innehåller dock alltid ett mått av tolkning och kräver ett kontinuerligt utvecklingsarbete, framförallt då flera medbedömmande lärare arbetar i en kurs. För att skapa en samsyn vid bedömning har flera åtgärder vidtagits. I UK6 t.ex. har ett bedömningsmöte införts för diskussion i syfte att nå en samsyn och kalibrera lärarnas bedömningar. I UK3 har kursansvarig framarbetat ett stöd för bedömning av en muntlig tentamen. Vidare kommer lärarna inför nästa kurstillfälle att genomföra en gemensam sambedömning av exempeluppgifter. Vid införandet av tregradiga betyg inom VFU avsattes tid för en lektor med expertkompetens inom bedömning att, mot bakgrund av progressionskartan tillsammans med kursansvariga, se över samtliga lärandemål i VFU och arbeta fram tydliga betygskriterier. Vidare reviderades omdömesformulär och utvecklingsguider i syfte att tydliggöra kopplingen mellan lärandemål och betygskriterierna för examinator, handledare och student. Under VT 2018 har arbetet med att implementera omdömesformulären, vidareutveckla utbildningens utvecklingsguide och skapa samsyn mellan examinator, handledare och studenter fortsatt.

* * *

I följande måluppfyllelseavsnitt beskrivs och analyseras hur utbildningen möjliggör för den studerande att uppnå de utvalda examensmålen. För att göra det tydligt hur kurserna bidrar till måluppfyllelse används ibland en färgkodning som lyfter fram olika aspekter av respektive examensmål. Det är dock viktigt att påpeka att *integration* är en av utbildningens bärande principer. Såväl studiegång som enskilda kurser utgår ifrån att UVK, ämne, ämnesdidaktik och VFU ska ses som en helhet och inte separeras från varandra, samt att de mål studenterna ska uppnå uttrycker en helhetssyn på yrket. Färgkodningen är således framför allt ett sätt att effektivisera analysen och underlätta läsningen av denna självvärdering.

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse (KF1)

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

*KF1 visa sådana **ämneskunskaper**, inbegripet insikt i aktuellt **forsknings- och utvecklingsarbete**, som krävs för **yrkesutövningen***

I utbildningen bryts examensmålet KF1 ned i kursspecifika lärandemål (se tabell 3).

Tabell 3 Exempel på kurser som behandlar examensmål 1 Kunskap och förståelse, KF1

Behandlas bl.a. i följande kurser	Exempel på lärandemål som svarar upp mot examensmålet	Nivå
SV, 30 hp	<ul style="list-style-type: none"> - redogöra för några teoretiska faktorer av betydelse för läsförståelse - redogöra för grundläggande litteraturdidaktiska teorier - redogöra för svenska språkets grammatiska struktur genom användning av grundläggande språkvetenskapliga begrepp 	G1
SV VFU, 6 hp	<ul style="list-style-type: none"> - göra för svenska 4–6 ett anpassat urval som gäller läsning av skönlitteratur, sakprosa och skrivande 	G2
MA 1, 15 hp	<ul style="list-style-type: none"> - formulera och förklara grundläggande begrepp, räknelagar, metoder och samband inom aritmetik, algebra, funktionslära, geometri och statistik 	
MA 2, 15 hp	<ul style="list-style-type: none"> - kartlägga, analysera och bedöma barns matematiska kunnande under skolåren 4–6 	G3
MA VFU, 4,5 hp	<ul style="list-style-type: none"> - planera, genomföra och utvärdera en lektionsserie inom ett arbetsområde i ämnet matematik med beaktande av styrdokument och ämnesdidaktiska teorier 	
Ex.arb. 1 MA, 15 hp	<ul style="list-style-type: none"> - formulera en forskningsbar matematikdidaktisk problemställning som tar sin utgångspunkt i såväl nationell som internationell forskning - välja vetenskapliga texter i relation till problemställningen - jämföra och sammanställa olika forskningsresultat 	
UK 6, 7,5 hp	<ul style="list-style-type: none"> - identifiera hinder för elevers lärande, särskilt läs-, skriv- och matematiksvårigheter. 	AV
UK 7, 7,5 hp	<ul style="list-style-type: none"> - använda begrepp och teorier från forskning och aktuella styrdokument för att analysera och kritiskt granska skolutvecklings- och utvärderingsprojekt 	
Ex.arb 2 MA, 15 hp	<ul style="list-style-type: none"> - självständigt planera och genomföra ett vetenskapligt arbete inom matematik med ämnesdidaktisk inriktning 	

Analys

Ovan framgår att examensmålet behandlas i såväl ämneskurser och UK-kurser som de självständiga arbetena. Lärandemålen tydliggör att kurserna ringar in samtliga aspekter av examensmålet (jämför färgkoder i lärandemål och examensmål). Tabell 3 åskådliggör härigenom hur utbildningen bidrar till studenternas utveckling av kunskap och förståelse som krävs för att uppnå examensmålet. De aktiva verben i lärandemålen signalerar successivt ökade krav och en progression, från grundläggande till avancerad nivå (G-AV).

G1: Under det första året ges studenterna förutsättning för att ta till sig grundläggande kunskaper i ämnet svenska, bl.a. om läsförståelse, litteraturdidaktik och grammatik vilket inkluderar analys av texter och texttypers särdrag. Dessa kunskaper omsätts och vidareutvecklas sedan under VFU, vilket gör att studenterna tidigt kan nå förståelse för ämneskunskapernas betydelse för yrkesutövningen.

G2: Under år två introduceras ämnet matematik med syfte att studenterna ska utveckla sina egna kunskaper, exempelvis inom aritmetik, algebra, funktionslära, geometri och statistik.

G3: Under första delen av år tre breddar och fördjupar studenterna sina kunskaper i matematik på sätt som är tydligt kopplade till yrkesutövningen. I kursen Matematik 2 gör de bl.a. analyser av barns matematiska kunnande, och under VFU tillämpas såväl ämneskunskaper som ämnesdidaktiska teorier i planering, genomförande och utvärdering av en lektionsserie. Med grund i detta får studenterna sedan, i sitt första självständiga arbete (forskningskonsumtion), formulera en matematikdidaktisk frågeställning som de genom analys av tidigare forskning bearbetar och besvarar. Här får de på ett mycket konkret sätt insyn i, och kunskap om, aktuell forskning kopplad till ämnet. I slutet av året får de sedan, i den sjätte UK-kursen, koppla sina ämnes- och ämnesdidaktiska kunskaper till specialpedagogik och hinder för lärande, vilket syftar till ytterligare förståelse för ämnena i yrkesutövningen.

AV: Under sista året fördjupar studenterna sig i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete och får förutsättningar för att ytterligare utveckla sina ämneskunskaper. I de två sista UK-kursen ska de med hjälp av forskning och styrdokument kritiskt granska befintliga utvecklings- och utvärderingsprojekt. Det avslutande självständiga arbetet (forskningsproduktion) bygger vidare på det första, genom att den analys som då gjordes av tidigare forskning får ligga till grund för planering och genomförande av en empirisk studie i ämnet med didaktisk inriktning. Studenterna ges därmed möjlighet att tillämpa sin samlade ämneskompetens och sin kunskap om forsknings- och utvecklingsarbete för att bidra med kunskap som både de själva och andra kan ha nytta av i sin yrkesutövning.

Analysen av innehåll och progression visar hur kurserna bygger på varandra för att studenterna ska kunna bredda och fördjupa sitt ämneskunnande och uppnå examensmålet KF1. I tabell 4 nedan exemplifieras hur kurserna MA1, MA2, och självständigt arbete 1 genom lärandemål, lärandeaktiviteter och examination skapar förutsättningar för studenten att uppnå examensmålet.

Tabell 4 Exempel på hur kurserna i Matematik och examensarbete 1 behandlar examensmål KF1

Exempel på lärandemål	Exempel på lärandeaktiviteter som behandlar lärandemålet	Exempel på examination
<p>Matematik 1 -formulera och förklara grundläggande begrepp, räknelagar, metoder och samband inom aritmetik, algebra, funktionslära, geometri och statistik -uppvisa grundläggande färdigheter i problemlösning inom (de samma)</p>	<p>Föreläsningar med tillhörande lektion (28+28): - Mönster och talföljder; - De fyra räknesätten, Potenser och rötter, Algebra, Funktioner, Talsystem; - Mängder; -Naturliga tal, heltal, rationella tal; -Bråkform, decimalform; - Omvandling mellan bråk- och decimalform, procent, huvudräkning och skriftliga beräkningsmetoder; -Reella tal, potenser, rötter; - Talteori (delbarhet, primtal, faktorisering); -Talteori (SGD, MGM); - Algebra; - Algoritmer, Grundläggande funktionslära; - Elementära funktioner; - Ekvationssystem, grafiska skärningspunkter; - Kombinatorik; - Beskrivande statistik; tabeller och diagram; - Beskrivande statistik; - Lägesmått och spridningsmått; - Sannolikhetslära; - Sannolikhetslära Statistisk kommunikation; - Geometrins grunder; grundläggande begrepp; - Geometrins grunder; - Polygoner och symmetrier; - Vinkelsummor samt yttervinkelsatsen; - Randvinkelsatsen; - Kongruens samt samband för likbenta trianglar; - Likformighet, skala, geometriska konstruktioner; - Pythagoras sats, Area; - Area samt kroppar och volym; -Begränsningsarea samt area- och volymskala Laboration (1) - Laborativa arbetsformer i Geometri och statistik Kursmentorsmöten (2) - Kursmentorsmöte 1 Aritmetik och funktionslära; -Kursmentorsmöte 2 Geometri och statistik Självständiga studier - En studiementor, som är en tidigare examinerad student, stöttar under självstudier.</p>	<p>Sals- tentamen: Aritmetik och funktionslära Skriftlig redovisning: Statistik</p>
<p>Matematik 2 -kartlägga, analysera och bedöma barns matematiska kunnande under skolåren 4–6</p>	<p>Föreläsningar (5): - Grundläggande taluppfattning; - Bedömning; - Matematiksvårigheter; - Polyas 4-stegsmodell. Hur tal i bråkform och procentform kan representeras med hjälp av "bar model"; - Hur kan multiplikation representeras med hjälp av "bar model". Kartläggningsuppgift: - Kartläggning och analys av barns matematiska kunskaper</p> <p>Seminarier (10): - Grundläggande taluppfattning; - Den fortsatta taluppfattningen (3st); - Algebra; - Geometri; - Problemlösning; - Bedömning - Elevers olikheter - Läromedelsanalys. Självständiga studier: - Inläsning av litteratur; - Förbereda frågeställningar inför seminarier.</p>	<p>Muntlig redovisning: Uppföljning av kartläggning av en elevs kunskaper i matematik.</p>
<p>Examensarbete 1 forsknings-konsumtion MA -planera, motivera och genomföra ett vetenskapligt arbete inom ämnet matematik med didaktisk inriktning.</p>	<p>Föreläsningar (2): - Vad är ett konsumtionsarbete? - Vetenskapligt skrivande Workshop (1) - Databassökning Handledningsseminarium (7) - 7 tillfällen med grupp-respons på varandras texter Självständiga studier - Inläsning inför varje handledningstillfälle, av matematikdidaktisk forskning, andras texter, arbete med egen text</p>	<p>Uppsats Respondent-skap Opponent-skap</p>

Analys

Tabellen åskådliggör hur kurserna MA 1, MA 2 och Ex.arb. 1 genom en *variation* av läraktiviteter och examinationsuppgifter *stödjer och examinerar* studenternas ämneskunskaper, inbegripen insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen (KF1). Studenternas aktiva roll i lärandeprocessen återspeglas i lärandeaktiviteter och examinationsuppgifter där de får stöd i att inhämta och omsätta kunskap och uppvisa sitt kunnande både muntligt och skriftligt. Varje examination svarar mot specifika lärandemål och knyter an till lärandeaktiviteter, vilket skapar *samstämmighet*.

De betygskriterier som tillämpas svarar mot lärandemål som den enskilda studenten ska uppnå. I kursen Matematik 1 omfattar kraven för *Godkänd* till exempel att vid examination kunna kommunicera och argumentera för val av lösningsmetoder, samt föra och följa matematiska resonemang. I Matematik 2 arbetar studenterna med kartläggning, analys och bedömning av elevers matematiska kunnande och detta examineras genom en muntlig redovisning. För godkänt betyg krävs konkreta förslag på hur undervisningen kan planeras så att elevens fortsatta kunskapsutveckling kan främjas, och att förslagen är teoretiskt väl underbyggda. I forskningskonsumtionsarbetet prövas varje student på sitt genomförande av ett vetenskapligt arbete genom att motivera och argumentera för val och hantering av teori, metod och analys. För betyget godkänt krävs bl.a. att studenten självständigt ska bearbeta, jämföra och behandla nationell och internationell vetenskaplig originallitteratur.

Utvecklingsområde

I relation till KF1 är ett utvecklingsområde att göra vägen till måluppfyllelse mer tydlig för studenterna. Inom varje ämne och område skrivs kursernas syfte och innehåll tydligt fram i kursplaner och studiehandledningar, och det kommuniceras med studenterna under kursens gång för att stötta deras lärande. Det är dock viktigt att de själva kan se helheten i utbildningen, och hur den är planerad för att i flera steg bygga den ämneskunskap som krävs för yrkesutövningen. Hur ämnena förhåller sig till varandra med avseende på didaktisk progression, och hur de tillsammans med UK-kurserna bygger just yrkesrelevant kunskap är därför viktigt att explicitgöra i såväl enskilda kurser som vid övergång mellan kurser och progressionsnivåer. För att göra detta på ett bra sätt krävs att också ansvariga för enskilda ämnen och kurser är insatta i utbildningens delar och helhet. I UV:s gällande handlingsplan för inriktningen F-3 (Dnr LiU-2017-03612) ingår att 2018-2019 "tydliggöra och stärka den röda tråden genom utbildningen, för studenter och lärare" och på likartat sätt kommer utvecklingsarbete ske även inom inriktningen 4-6.

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse (KF2)

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

KF2 visa kunskap om *vetenskapsteori* och kvalitativa och kvantitativa *forskningsmetoder* samt om relationen mellan *vetenskaplig grund* och *beprövad erfarenhet* och dess betydelse för *yrkesutövningen*

I utbildningen bryts examensmålet KF2 ned i kursspecifika lärandemål (se tabell 5).

Tabell 5 Exempel på kurser som behandlar examensmål 2 Kunskap och förståelse, KF2

Exempel på kurser	Exempel på lärandemål som svarar upp mot examensmålet	Nivå
UK 1, 7,5 hp	- diskutera med stöd i litteratur och erfarenhet vad som kännetecknar läraruppdraget	G1
UK 2, 8,5 hp	- relatera teorier och begrepp inom utveckling och lärande till undervisningspraktiken	
SV, 30 hp	- sammanställa teorier och erfarenhetsbaserad kunskap om läsning, skrivande och litteratur	
MA 2, 15 hp	- argumentera för forskningens relevans för undervisning och lärande i matematik och visa hur denna kan omsättas i en pedagogisk praktik.	G3
Ex.arb 1 MA, 15 hp	- planera, motivera och genomföra ett vetenskapligt arbete inom ämnet matematik med didaktisk inriktning.	
UK 7, 7,5 hp	- använda begrepp och teorier från forskning och aktuella styrdokument för att analysera och kritiskt granska skolutvecklings- och utvärderingsprojekt.	AV
UK 8, 9 hp	- resonera kring och jämföra olika vetenskapsteoretiska och metodologiska antaganden i relation till empirisk analys.	
	- argumentera vetenskapligt för val av metodansatser (kvalitativa och kvantitativa) utifrån forskningsfrågor inom det utbildningsvetenskapliga området	
Ex.arb. 2 MA, 15 hp	- formulera en forskningsbar problemställning som bygger på analys av nationell och internationell forskning	
	- självständigt argumentera för avgränsningar och val av perspektiv och teoretisk underbyggnad	
	- välja och argumentera för lämpliga metoder för insamling och analys av data	

Analys

Exemplen ovan visar att examensmålet behandlas i såväl ämneskurser, UK-kurser, som i de självständiga arbetena. Lärandemålen tydliggör att kursen ringar in samtliga aspekter av examensmålet (jämför färgkoder i lärandemål och examensmål). Tabell 5 åskådliggör härigenom hur utbildningen som helhet bidrar till studenternas utveckling av den kunskap och förståelse som krävs för att uppnå examensmålet. De aktiva verben i lärandemålen signalerar successivt ökade krav på studenterna, från grundläggande till avancerad nivå (G-AV). Genom kursernas innehåll, arbetsformer och examinationer, som är kopplade till lärandemålen, får studenterna successivt utveckla sin kunskap och förståelse (KF2). **G1:** Under första året introduceras studenterna i kritiskt förhållningssätt, vetenskapligt skrivande och referensteknik. I kurserna (UK; SV) ingår lärandeaktiviteter och examinerande uppgifter med krav på att söka, läsa och jämföra artiklar, visa teorimedvetenhet, skriva enligt vetenskapliga principer och utöva muntlig argumentation.

G2: I kurser år två (SV; EN) tränar studenterna på vetenskaplig textproduktion med krav på vetenskapligt förhållningssätt, formulering av relevant frågeställning, sammanfattande argumentation och korrekt referenshantering.

G3: Under år tre får studenterna bl.a. kartlägga, analysera och bedöma elevers matematikkunskaper och argumentera för forskningens relevans i undervisning och lärande i matematik i MA2. I det första självständiga arbetet "forskningskonsumtion" övar de på att förhålla sig till relevant forskning för läraryrket och granska dess betydelse för yrkesutövningen genom att identifiera, formulera och motivera en ämnesdidaktisk problemformulering, motivera syfte, avgränsning och urval, samt dra slutsatser som syftar till att förstå hur ämnesteoretisk och ämnesdidaktisk forskning kommer till uttryck i klassrummet.

AV: Under år fyra får studenterna tillämpa, analysera och kritiskt granska olika datainsamlingsmetoder i UK7. Vidare genomgår de en kurs i vetenskapsteori, UK8, och fördjupar därigenom sina kunskaper om kvalitativa och kvantitativa forskningsansatser. Kunskaperna omsätts därefter i examensarbete 2 "forskningsproduktion" där de självständigt planerar och genomför ett vetenskapligt arbete med ämnesdidaktisk inriktning. Krav ställs på att studenten självständigt visar kunskap om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, samt relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.

Exemplen ovan visar hur kurserna gemensamt stödjer studenterna att utveckla, bredda och fördjupa sina kunskaper med betydelse för yrkesutövningen (KF2). I tabellen nedan exemplifieras hur examensmål KF2 behandlas genom några specifika lärandemål, lärandeaktiviteter och examinationsformer.

Tabell 6 Exempel på hur kurserna UK8 och Examensarbete 2 Matematik 15 hp behandlar examensmål KF2

Kurs	Exempel på lärandemål	Exempel på lärandeaktiviteter som behandlar lärandemålet	Exempel på examination	
UK8	-kunna argumentera vetenskapligt för val av metodansatser (kvalitativa och kvantitativa) utifrån forskningsfrågor inom det utbildningsvetenskapliga området	Föreläsning (8) <ul style="list-style-type: none"> - Vad är vetenskap? - Vetenskapsteori & forskningsetik - Observation - Texter och dokument - Intervjuer - Kvantitativa metoder - Varför teori? - Kvalitativ analys 	Seminarium (5) <ul style="list-style-type: none"> - Att formulera en forskningsidé - Vetenskapsteori - Kvalitativ metod - Kvantitativ metod - Analysmetod 	Skriftlig tentamen (2) <ul style="list-style-type: none"> - Metodövning/reflektion kring valda metoder för insamling och analys av empiri i ett kommande självständigt arbete - Skriftlig tentamen: forsknings-PM
	-resonera kring och jämföra olika vetenskapsteoretiska och metodologiska antaganden i relation till empirisk analys	Självständigt arbete Skrivande av forsknings-PM inför uppsatsprojekt, genomförande av forskningsintervju, metodreflektion		Muntlig redovisning <ul style="list-style-type: none"> - Opponering och respondering av forsknings-PM inför ett kommande självständigt arbete Obligatoriskt deltagande i seminarier
Forskningsproduktion Examensarbete 2 Matematik	-självständigt planera och genomföra ett vetenskapligt arbete inom matematik med ämnesdidaktisk inriktning	Grupphandledning (4) Handledningsseminarium 1 <ul style="list-style-type: none"> - Utgår från PM (från UK8) med fokus på metod/design, datainsamling, frågeställningar Handledningsseminarium 2 <ul style="list-style-type: none"> - Huvuddelen av bakgrund/intro/litteraturgenomgång, frågeställningar samt metod är skriven 	Examinerande moment (4) <ul style="list-style-type: none"> - uppsats - respondentskap - opponentskap - populärvetenskaplig presentation. 	
	-välja och argumentera för lämpliga metoder för insamling och analys av data	Handledningsseminarium 3 <ul style="list-style-type: none"> - Utkast till resultatbearbetning/analys skriven. Handledningsseminarium 4 <ul style="list-style-type: none"> - Utkast till diskussion skriven. 		
	-tillämpa etablerade forskningsetiska principer	Enskilda arbetens handledningar (2) Framläggning Opponering Populärvetenskaplig presentation. Självständiga studier Läsa in sig på forskningsområdet, skriva ett uppsatsmanus.		

Analys

Exemplen ovan visar att kursernas lärandemål behandlar *samtliga delar av examensmålet*. Varje lärandemål bearbetas genom en *variation* av lärandeaktiviteter med studentaktiva arbetsformer och kollaborativt lärande. Studenternas kunskap och förståelse examineras både *skriftligt och muntligt*. Att studenterna möter en variation av lärandeaktiviteter och examinationsformer ökar möjligheten att *möta studenternas olika förutsättningar* och behov. Tabellen åskådliggör härigenom att UK8 och examensarbetet tillsammans *stödjer studentens lärande* och *examinerar de kunskaper* som krävs för KF2. Studenternas kunskaper examineras med hjälp av betygskriterier som är kopplade till lärandemålen, se ett urval nedan:

- Redogöra för och kritiskt diskutera metoder för insamling och bearbetning av empiriska data i överensstämmelse med övergripande syfte och eventuella frågeställningar (betygskriterium UK8 mål 1)
- Redovisa val av relevant forskningsmetod i förhållande till syftet samt motivera metodvalet (betygskriterium Ex.arb, mål 2)

Exemplen visar hur betygskriterierna bryter ned lärandemålen i aktiva verb och innehållsdelar i för uppgiften observerbara beteenden. Att studenterna examineras med betygskriterier som är kopplade till lärandemålen och med hjälp av en variation av examinationsformer skapar förutsättningar för en *allsidig* bedömning av studenternas kunskap och förståelse KF2.

Utvecklingsområde

De självständiga arbetena är centrala för progressionen mot examensmålet KF2. Då dessa kurser ges i flera olika ämnen, och arbete 1 och 2 i respektive ämne ska höra samman, är samordning och kvalitets-säkring ett ständigt utvecklingsarbete. Det vi identifierat som viktigt att arbeta med är i) samordning och erfarenhetsutbyte, ii) utveckling av lärandeaktiviteter och iii) kvalitetssäkring av bedömning. För att driva utveckling på ett samlat och effektivt sätt, och främja *erfarenhetsutbyte* mellan ämnen, etableras ett lokalt institutionsövergripande nätverk som regelbundet ska samla alla kursansvariga för självständiga arbeten inom Grundlärarprogrammet F-3 och 4-6. För att utveckla *lärandeaktiviteter* arbetar nätverket med att identifiera fungerande former för grupphandledning, och för föreläsningmoment som kan vara gemensamma för flera ämnen. Bl.a. utvecklas en inspelad föreläsningsserie som i år provas i kurserna för det första självständiga arbetet. Den kan bidra till ökad kvalitet, bl.a. genom att mer lärartid kan läggas på handledning. Nätverket ska vidare arbeta för att ytterligare stödja studenterna i tillämpning av kvantitativ respektive kvalitativ metod och analys. När det gäller *bedömning av självständiga arbeten* pågår fortlöpande utveckling och vi ska arbeta särskilt med samordning av principer och rutiner för bedömning i olika ämnen, och med kalibrering av bedömningskriterier. Där får vi också stöd genom erfarenhetsutbyte och goda exempel i ett externt nätverk kopplat till lärarutbildning, där arbeten från olika lärosäten diskuteras med fokus på bl.a. rättvis bedömning och betygskriterier.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga (FF1)

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

*FF1: visa fördjupad förmåga att **kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet***

I utbildningen bryts examensmålet FF1 ned i kursspecifika lärandemål (se tabell nedan).

Tabell 7 Exempel på kurser som behandlar examensmål 2 Färdighet och förmåga, FF1

Exempel på kurser	Exempel på lärandemål som svarar upp mot examensmålet	Nivå
UK1, 5 hp	- diskutera med stöd av litteratur och erfarenhet vad som kännetecknar läraruppdraget	G1
Ex.arb 1 SV, 15 hp	- självständigt sammanställa teorier och erfarenhetsbaserad kunskap om läsning, skrivande och litteratur	G3
	- presentera och försvara sitt vetenskapliga arbete	
	- kritiskt granska och diskutera ett annat vetenskapligt arbete	
UK7, 7,5 hp	- använda begrepp och teorier från forskning och aktuella styrdokument för att analysera och kritiskt granska skolutvecklings- och utvärderingsprojekt	AV
	- problematisera skolutveckling och utvärdering på mikro- och makronivå och dra slutsatser för den egna professionen	
	- planera och utforma ett skolutvecklingsprojekt med relevans för 4–6	
UK8, 9 hp	- självständigt kunna planera en vetenskaplig empirisk undersökning och motivera studiens design	AV
Ex. arb 2 SV, 15 hp	- självständigt planera och genomföra ett vetenskapligt arbete inom svenska med ämnesdidaktisk inriktning	
	- tillämpa ett analytiskt förhållningssätt	
	- kritiskt granska och diskutera ett annat vetenskapligt arbete	
	- populärvetenskapligt presentera sitt vetenskapliga arbete (Ex.arb 1 – forskningskonsumtion)	

Analys

Tabell 7 åskådliggör hur utbildningen bidrar till studenternas utveckling av den kunskap och förståelse som krävs för att uppnå examensmålet. Exempelen visar hur examensmålets krav på *fördjupad* förmåga präglar lärandemål i kurser på de två högre progressionsnivåerna (G3, AV), men även att grunderna för utvecklingen av sådan förmåga läggs redan tidigt i utbildningen (G1). Lärandemålets formuleringar tydliggör att kurserna ringar in samtliga aspekter av examensmålet (jämför färgkoder i lärandemål och examensmål).

G1: I utbildningens första kurs, "Allmändidaktik", ska de studerande, med utgångspunkt i såväl vetenskaplig litteratur som egna och andras erfarenheter diskutera vad som kännetecknar lärarpupdraget. Här grundläggs en helhetssyn på yrkesområdet, vilandes på både vetenskap och beprövad erfarenhet. Förmågan att använda erfarenheter och forskningsresultat för att förstå yrkesverksamheten kan sedan successivt utvecklas för att nå en fördjupad nivå under utbildningens senare del.

G3: Under utbildningens tredje år skriver studenterna sitt första självständiga arbete (forskningskonsumtion) vilket ställer krav på att de systematiskt sammanställer och bearbetar forskning som är relevant för en ämnesdidaktisk frågeställning. Genom att presentera och försvara arbetet och sina resultat bidrar de också till att utveckla kunskap inom yrkesområdet. Då de kritiskt granskar och diskuterar ett arbete som andra har skrivit utvecklar de förmågan att reflektera över andras forskningsresultat och dessas betydelse för yrkesverksamheten.

AV: Under år 4 accentueras kraven på självständighet och kritisk förmåga, vilket kommer till uttryck i lärandemålen. I den UK-kurs som handlar om skolutveckling och utvärdering får studenterna tydligt bidra till kunskaps- och verksamhetsutveckling genom att utifrån teorier och tidigare forskning kritiskt granska befintliga projekt, och på basis av de slutsatser de drar själva planera och genomföra ett utvecklingsprojekt som kan gynna den pedagogiska verksamheten i år 4-6. I den sista UK-kursen och det andra självständiga arbetet fördjupar studenterna sin förmåga att, med grund i tidigare forskning, självständigt planera och genomföra empiriska undersökningar. I planeringen av den egna studien uppmanas de att under sin VFU samtala med verksamma lärare för att diskutera sitt ämnesval i relation till den ämnesdidaktiska praktiken. I arbetet ska varje student sedan visa förmåga att motivera och tydligt koppla valda teorier till ett ämnesdidaktiskt syfte och frågeställningar, samt tillämpa ett analytiskt förhållningssätt som synliggörs genom rapportformens olika delar. Studenterna bidrar med sina resultat till kunskaps- och verksamhetsutveckling, och i kursen ingår också ett examinerande moment där de för en skolas kollegium ska göra en populärvetenskaplig presentation av sitt första självständiga arbete. Här prövas deras förmåga att självständigt presentera vetenskapliga resultat och resonemang på ett sätt som är intressant och givande för professionen, och att diskutera dessa med blivande kollegor.

För att mer i detalj visa på hur lärandeaktiviteter och examination bidrar till att ge studenterna förutsättningar att nå examensmålet FF1 används kursen UK7 som exempel, se tabell 8. Här fokuseras två av lärandemålen som visar hur studenterna förbereds för att bidra till utveckling av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet.

Tabell 8 Exempel på hur en UK-kurs behandlar examensmål 3, Färdighet och förmåga, FF1

Exempel på lärandemål	Exempel på lärandeaktiviteter som behandlar lärandemålet	Exempel på examination
UK7 <i>-problematisera</i> skolutveckling och utvärdering på mikro- och makronivå och dra slutsatser för den egna professionen <i>-planera och utforma</i> ett skolutvecklingsprojekt med relevans för skolår 4–6	Föreläsningar (5): Skolutveckling ur ett lärarperspektiv; Skolutveckling ur ett rektorsperspektiv; Skolutveckling och kollegialt lärande; Skolutveckling från ett kommunalt perspektiv; Skolutveckling och utvärdering från Skolinspektionens perspektiv. Seminarier (9): Föreläsningar och kurslitteratur bearbetas med utgångspunkt från studenternas individuella läsloggar. Självständiga studier: Läsning av kurslitteratur, för- och efterbearbetning genom läslogg. Arbete i grupp: Arbete i fasta smågrupper med planering av skolutvecklingsprojekt	Skriftlig individuell skrivuppgift: Hemtentamen med fokus på teorier, begrepp och granskning av skolutvecklingsprojekt Muntlig redovisning i grupp, med digital visualisering och skriftlig dokumentation: Presentation av projekt för skolutveckling, med fokus på utvecklingsbehov, utvärderingsmodell, förankring i teori, forskning och styrdokument, slutsatser för professionen

Analys

Studenterna ges genom en rad olika lärandeaktiviteter förutsättningar att uppnå målen. I föreläsningarna får de möta olika perspektiv på skolutveckling som de med stöd i litteraturen bearbetar både individuellt och i grupp. Som stöd för läsning och lärande, och som underlag för seminarier, används s.k. läsloggar, ett arbetsätt som syftar till att hjälpa studenten att aktivt förhålla sig till texten. I läsloggen ska såväl centrala citat som texten som helhet kommenteras, och frågor inför gemensam diskussion formuleras. Parallellt med föreläsningar och seminarier arbetar studenterna i mindre grupper med att planera ett skolutvecklingsprojekt. Syftet är att de ska lära sig hur de kan arbeta med utvärdering och modeller för utveckling på ett sätt som är tydligt och kan bidra till att förbättra verksamheten på en skola. Lärandeaktiviteterna är således *varierade* både till innehåll och form och *ändamålsenliga* i relation till lärandemålen och examensmålet. Läsloggen som arbetsmetod och arbetet med skolutvecklingsprojekt innebär vidare att kursen präglas av *studentaktiva* arbetsformer. Kursens examinationer fokuserar på de färdigheter och förmågor som lärandemålen uttrycker och som lärandeaktiviteterna avser att stödja. Redovisning sker både enskilt och i grupp, och examinationerna omfattar såväl teoretiskt kunnande som förmåga att tillämpa denna på ett sätt som är relevant för yrkespraktiken. Genom variation i arbetsformer och examination får studenterna möjlighet att arbeta och lära på sätt som är gynnsamma utifrån deras *förutsättningar och behov*.

Studenternas färdighet och förmåga examineras utifrån betygskriterier kopplade till lärandemålen och som tydligt redovisas i studiehandledningen. För godkänt betyg vid redovisningen av skolutvecklingsprojekt ska studenterna bl.a. kunna:

- muntligt presentera en gemensam plan för ett skolutvecklingsprojekt som utgår ifrån identifierade utvecklingsbehov i verksamhet för skolan
- motivera val av utvärderingsmodell samt belysa vilken funktion den kan ha i sammanhanget
- visa förmåga att förankra projektarbetet i styrdokument och aktuell forskning
- visa förmåga att problematisera möjligheter till kvalitetsarbete i skolan och drar slutsatser för den egna professionen

Exemplen visar hur betygskriterier svarar emot lärandemål och bryter ner dessa i mer konkreta krav på vad studenten ska uppvisa och hur. Sammantaget visar kopplingen mellan examensmål, lärandemål, lärandeaktiviteter, examination och betygskriterier på en *samstämmighet* som ger studenterna goda förutsättningar att uppnå målen.

Utvecklingsområde

Som vår analys har visat förbereds studenterna för att på ett konkret sätt bidra till kunskaps- och verksamhetsutveckling, bl.a. genom att de presenterar sitt självständiga arbete för arbetslaget under VFU. Detta är ändå ett område vi ser ett behov av att utveckla. Studenternas kunskaper och erfarenheter bör i än högre grad gynna den pedagogiska verksamheten i år 4-6. För att åstadkomma det behöver vi planera för att studenter och verksamma lärare på ett mer systematiskt sätt möts för att diskutera erfarenheter och forskningsresultat som kan bidra till utveckling. Här kan vi exempelvis pröva och utveckla den modell för seminarier på VFU-skolor som utvecklats inom övningsskoleprojektet, där lärare, forskare och studenter tillsammans bearbetar aktuella frågor och teman. Fler sådana moment i utbildningen skulle ytterligare bidra till studenternas måluppfyllelse och till att etablera arbetsätt som främjar ett livslångt lärande och ett ansvarstagande för professionens utveckling.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga (FF2)

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

FF2 visa förmåga att **tillämpa** sådan **didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik** som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt

I utbildningen bryts examensmålet FF2 ned i kursspecifika lärandemål (se tabell nedan).

Tabell 9 Exempel på kurser som behandlar examensmål 4, Färdighet och förmåga, FF2

Behandlas bl.a. i följande kurser	Exempel på lärandemål som svarar upp mot examensmålet	Nivå
UK3, 7,5 hp	- beskriva hur bedömning av elevers lärande kan gå till och vad det är som ska bedömas	G1
SV, 30 hp	- beskriva hur skriv- och litteraturdidaktiska teorier på olika sätt kan omsättas i skolans praktik	
SV VFU, 6 hp	- planera enskilda moment i litteraturläsning, strategier för läsning och skrivande - leda enskilda moment som avser skrivande och läsning i den pedagogiska verksamheten - följa upp enskilda moment som avser skrivande och läsning	G2
ENG VFU, 4,5 hp	- förhålla sig till språkdidaktiska överväganden i planering, genomförande och utvärdering av engelskundervisning	G2
MA 2, 15 hp	- jämföra och relatera didaktiska perspektiv och förhållningssätt till grundläggande inläring och undervisning i matematik	G3
MA VFU, 4,5 hp	- planera en lektionsserie inom ett arbetsområde i ämnet matematik med beaktande av styrdokument och ämnesdidaktiska teorier - leda [se ovan] - följa upp [se ovan]	
UK6, 7,5 hp	- definiera hinder för elevers lärande, särskilt läs-, skriv- och matematiksvårigheter. - diskutera olika möjligheter för att stödja elevers lärande på organisation-, grupp- och individnivå	
Avslutande VFU, 13,5 hp	- använda, anpassa och utveckla sitt ledarskap och sin ämnesdidaktiska förmåga i relation till elevers skilda förkunskaper och förutsättningar	AV

Analys

I tabell 9 exemplifieras hur utbildningens ämnes-, UK- och VFU-kurser, genom sina lärandemål, bygger en progression som stöttar studenten att utveckla sin ämnesdidaktiska, didaktiska inklusive metodiska förmåga att undervisa och bidra till elevers lärande (G1-AV), för att vid utbildningens slut uppnå examensmålet FF2. De mål som redovisas i tabellen bidrar i sin helhet till att examensmålet kan uppnås, men för att möjliggöra en mer detaljerad analys har en färgkodning använts. Delar av mål som uttryckligen handlar om didaktik, ämnesdidaktik och metodik har markerats i grönt, medan de aktiva verb som visar när det handlar om förmåga att tillämpa sådan didaktik i yrkesutövningen har markerats i rött. Analysen visar att tillämpning handlar om att *planera, genomföra och följa upp* undervisning, men också att med utgångspunkt i sitt didaktiska kunnande till exempel *identifiera hinder* för lärande, samt att *anpassa och utveckla* sin didaktiska förmåga i mötet med elever. Den visar också att didaktik kopplas till såväl ämne som yrkesutövningen i övrigt. Bl.a. ska studenterna tillämpa sin didaktiska förmåga för att stödja elevers lärande på organisationsnivå och för att utveckla sitt hela ledarskap.

I enlighet med principen om integration varvas ämnes- och VFU-kurser. I ämneskurserna får studenterna stöd av lärare och kursmentor i att utveckla sitt didaktiska kunnande. Där arbetar man bl.a. med stoffurval, undervisningsmaterial, läromedelsanalyser och former för undervisning och bedömning, i relation till relevanta styrdokument. Under VFU får studenterna möjlighet att tillämpa och fördjupa sina kunskaper med grund i yrkespraktiken:

G1: Under den första VFU-perioden (UK2-VFU) genomför studenten ett enklare undervisningsmoment *tillsammans med* handledaren. Under andra VFU-perioden (SV-VFU) planerar, leder och utvärderar studenten enskilda moment i svenska *i samråd med* handledaren. Vidare övar studenten på att etablera relationer, utöva ledarskap och ta emot konstruktiv kritik.

G2: Under tredje VFU-perioden (EN-VFU) planerar, leder och utvärderar studenten *i samråd med* handledaren en begränsad lektionsserie inom ett område som innefattar läsning och skrivning i engelska med beaktande av styrdokument och didaktiska teorier.

G3: Under fjärde VFU-perioden (MA-VFU) planerar, genomför och utvärderar studenten undervisning inom ett arbetsområde i ämnet matematik, samt diskuterar och använder instrument för kunskapsbedömning. Vidare ska studenten *ta egna initiativ* och *anpassa* matematiskt ämnesinnehåll till elevers olika förutsättningar.

AV: Under den avslutande VFU-perioden *tar studenten helhetsansvar* för att planera, genomföra och följa upp undervisning i enlighet med centrala och lokala styrdokument och utifrån forskning och beprövad erfarenhet. Studenten får även i uppgift att analysera sitt pedagogiska ledarskap med avseende på ett demokratiskt förhållningssätt, uppkomna dilemman och konsekvenser av sitt eget agerande.

Analysen visar att de återkommande VFU-perioderna har utformats så att de främjar studentens progression när det gäller att tillämpa didaktik, ämnesdidaktik och metodik, så att de under den avslutande VFU perioden om 9 veckor har förutsättningar att ta utbildningens sista steg mot en självständig yrkesutövning.

I det följande används tre kurser som exempel på hur examensmålet FF2, efter att ha brutits ned i kursspecifika lärandemål, behandlas genom lärandeaktiviteter och examination.

Tabell 10 Exempel på hur kurserna UK 3, MA 2 och MA-VFU behandlar examensmål FF2

Exempel på lärandemål	Exempel på lärandeaktiviteter som behandlar lärandemålet		Exempel på examination
<p>UK3 -beskriva hur bedömning av elevers lärande kan gå till och vad det är som ska bedömas</p>	<p>Föreläsningar (3)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bedömning: historik och centrala begrepp. - IUP och skriftliga omdömen. - Muntlighet och presentationsteknik. <p>Fältanknuten kursuppgift: Analys av insamlad bedömningsuppgift Kursuppgift: Presentera ett eget förslag på en formativ bedömning. Återkopplingsaktivitet: Skriftlig <i>Kamratrespons</i> ingår i genomförandet av kursuppgifterna.</p>	<p>Seminarier/workshops (5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vad använder lärare bedömningar till? - Formativ bedömning och återkoppling. - Bedömningsformer. - Nationella riktlinjer för bedömning och betygsättning. - Kartläggning och dokumentation av elevers kunskaper. 	<p>Skriftlig examination: Kursportfolio med fokus på centrala begrepp och modeller för bedömning</p>
<p>MA 2 -jämföra och relatera didaktiska perspektiv och förhållningssätt till grund-läggande lärande och undervisning i matematik</p>	<p>Föreläsning (3)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vad är matematik? - Didaktiska perspektiv på undervisning - Planering av undervisning <p>Inspelade föreläsningar (YouTube-länkar) med frågeställningar som behandlas under seminarier. Eget arbete Inläsning av litteratur. Förberedelse av kursuppgift Arbete i grupp Arbete med uppgifter som presenteras vid seminarium</p>	<p>Seminarier (5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vad är matematik? - Övergripande planering i matematik - Planering av undervisning del 1 och 2. (2 st) - Analys av matematikundervisning – diskussion om val av innehåll, undervisningsmaterial och undervisningsformer i relation till styrdokument och elevers skilda förutsättningar, jämföra och relatera didaktiska perspektiv och förhållningssätt till grundläggande inläring och undervisning i matematik. 	<p>Skriftlig salstentamen med fokus på undervisning och lärande i matematik relaterat till styrdokument och didaktiska perspektiv</p>
<p>Matematik VFU -planera en lektionsserie inom ett arbetsområde i MA med beaktande av styrdokument och ämnesdidaktiska teorier -leda [se ovan] -följa upp [se ovan]</p>	<p>VFU under 3 veckor</p> <p>Uppgift: Planering, genomförande och utvärdering av en lektionsserie inom ett arbetsområde i matematik för 4–6</p>		<p>Examination av tillämpade didaktiska och sociala lärarförmågor med hjälp av bedömningsmatrix</p>

Analys

Exemplen visar att det finns samstämmighet mellan lärandemål, lärandeaktiviteter och examination för att uppfylla examensmålet FF2. Lärandemålen bearbetas genom olika aktiviteter som förutsätter studentens aktiva insatser både individuellt och i samarbete med andra. Variation i arbetsformer, och i examination, ger utrymme för studenterna att hitta sätt att arbeta och lära som passar deras förutsättningar och behov. Tabellen åskådliggör att studenterna tidigt i utbildningen (UK 3) får inblick i didaktiska verktyg som lärare arbetar med vid kunskapsbedömningar. Detta examineras och i betygskriterier uttrycks att studenten ska *beskriva hur bedömning av elevers lärande kan gå till, med hjälp av vedertagna begrepp och modeller för bedömning*. I ämnesstudierna breddas och fördjupas studenternas förmåga att, som i exemplet Matematik 2, argumentera för ämnesdidaktiska val av innehåll, undervisningsmaterial och undervisningsformer i relation till styrdokument och elevers skilda förutsättningar för lärande. I betygskriterier uttrycks att studenten ska *jämföra och relatera didaktiska perspektiv och förhållningssätt till grundläggande lärande och undervisning i matematik*, vilket svarar mot lärandemålet. I VFU-kurser examineras studenternas förmåga att tillämpa och omsätta didaktiska, ämnesdidaktiska och metodiska kunskaper i undervisning för att bidra till lärande inom de ämnen som utbildningen avser. I examination och betygskriterier för MA-VFU uttrycks t.ex. att *Studenten planerar en lektionsserie med stöd av handledaren. Studenten motiverar sina val i förhållande till styrdokument och didaktiska teorier*. Att lärandeaktiviteter, examination och betygskriterier korrelerar med lärandemålen i kurserna skapar förutsättningar för studenterna att uppfylla examensmålet FF2.

Utvecklingsområde

Genomlysningen har visat att didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik är väl integrerat i utbildningen. Begreppet metodik används dock sällan explicit i lärandemål och innehållsbeskrivningar, då det är en självklar del av didaktik, vilket kan göra att de metodiska inslagen inte blir tillräckligt synliga. Vi ser också, i analyser av studenternas utvärderingar, att de efterlyser tydligare metodiska inslag med praktiska övningar och tillämpning av stoff inom kurser. Ett utvecklingsarbete har därför påbörjats, där programrådet ska arbeta med att i en matris sammanställa och förtydliga de metodiska moment som lärare och kursmentor organiserar i de olika kurserna. Matrisen ska tjäna två syften. Den ska, tillsammans med VFU-guiden, tydligare visa för studenterna att en stor del av deras didaktiska utbildning redan idag utgörs av metodik, där de bl.a. arbetar med konkreta övningar som sedan tillämpas i VFU. Den ska sedan också användas för att identifiera kurser där de metodiska inslagen behöver utvecklas eller bli fler, och där kursinnehåll behöver revideras eller lärandemål justeras. Vi hoppas att vi med detta arbete både ska synliggöra och ytterligare stärka metodik som en central del i utbildningen.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga (FF3)

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

FF3 visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling

I utbildningen bryts examensmålet FF3 ned i kursspecifika lärandemål (se tabell 11).

Tabell 11 Exempel på kurser som behandlar examensmål, Färdighet och förmåga, FF3

Behandlas bl.a. i följande kurser	Exempel på lärandemål som svarar upp mot examensmålet	Nivå
UK2-VFU, 1,5 hp	- med handledarens stöd <i>planera och genomföra</i> ett enklare undervisningsmoment och därigenom visa upp grundläggande didaktiska förmågor	G1
SV, 30 hp	- <i>diskutera</i> några olika modeller för att <i>främja elevers läsförståelse och skrivande</i>	
SV-VFU, 6 hp	- <i>göra för 4–6 ett anpassat urval</i> som gäller läsning av skönlitteratur, sakprosa och skrivande - <i>leda enskilda moment</i> som avser skrivande och läsning i den pedagogiska verksamheten - <i>diskutera kartläggning och bedömning av läs- och skrivutveckling</i>	
EN-VFU, 4,5 hp	- <i>planera undervisning i engelska</i> med utgångspunkt från skolans styrdokument - <i>anpassa undervisningen till elevernas ålder och förutsättningar</i>	G2
MA 2, 15 hp	- <i>argumentera för innehåll, material och undervisningsformer</i> i relation till styrdokument <i>och elevers skilda förutsättningar</i>	G3
MA VFU, 4,5 hp	- <i>kartlägga, analysera och bedöma</i> barns matematiska kunnande under skolåren 4–6 - <i>återkoppla bedömning</i> av elevers matematikkunnande	
UK6, 7,5 hp	- diskutera olika möjligheter för att <i>stödja olika elevers lärande på organisations-, grupp- och individnivå</i>	
Avslutande VFU, 13,5 hp	- <i>använda, anpassa och utveckla</i> sitt ledarskap och sin ämnesdidaktiska förmåga i relation till <i>elevers skilda förkunskaper och förutsättningar</i> - <i>ta helhetsansvar för att planera, genomföra och följa upp undervisning</i> i enligt med lokala och centrala styrdokument	AV

Analys

Att kunna *stimulera varje elevs lärande och utveckling* förutsätter ett genuint yrkeskunnande och väl underbyggda val och beslut i varje steg av *planering, genomförande, utvärdering och utveckling* av undervisning och pedagogisk verksamhet. I tabellen ovan har en färgkodning använts för att särskilt belysa några exempel på hur studenterna förbereds för att planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning (rött) och att göra det med hänsyn till varje elevs lärande och utveckling (grönt). I lärandemålen exemplifieras hur studenterna uppövar dessa förmågor i samarbete med andra och med successivt större självständighet. En analys av exemplen visar att examensmålet FF3 som helhet behandlas i VFU-kurser, och att ämnes- och UK-kurser bidrar med kunskap som möjliggör för studenterna att utveckla de färdigheter och förmågor som krävs. Till exempel innebär lärandemålen i SV, MA2 och UK6 att studenterna får arbeta med modeller för att stötta lärande i svenska, argumentera kring didaktiska val i matematikundervisning utifrån elevers skilda förutsättningar, och diskutera olika elevers lärande och utveckling i en specialpedagogisk kontext.

Genom en progression i t.ex. VFU-kurserna ges studenterna förutsättningar att utveckla såväl sin *självständighet* som sin *samarbetsförmåga* i relation till att *planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling*.

G1: Redan i UK 2-VFU orienterar sig studenten om hur enskilda moment kan planeras, och genomförandet varierar, för att bidra till elevers lärande. Tillsammans med handledare under VFU i Svenska (fyra veckor) gör studenten urval av undervisningsinnehåll som sedan prövas i undervisning med elever. Efter momenten diskuteras både studentens och elevernas lärande för att lyfta utvärderings- och utvecklingsdimensioner av undervisning. Studenten ska då även uppvisa förmåga att se enskilda elevers förutsättningar och diskutera kartläggning genom analys och bedömning av elevers texter.

G2: Under VFU i Engelska (tre veckor) ska studenten planera och genomföra en lektionsserie inom engelska med hänsyn till elevers flerspråkighet. Studenten ska anpassa undervisningen till elevernas ålder och förutsättningar och reflektera över egna undervisningsinsatser i förhållande till elevernas lärande och den framtida yrkesrollen. Studenten ska också demonstrera insikt i och förståelse för de sociala relationer som måste hanteras av läraren i vardagen, både kollegialt och i undervisningssituationen gentemot grupp och individ.

G3: Under VFU i Matematik (tre veckor) ska studenten planera, genomföra och utvärdera ett arbetsområde i matematik. Här inbegrips att studenten visar förmåga att kartlägga, analysera och bedöma barns

matematiska kunnande samt ha förmåga att återkoppla bedömningen till eleven. Studenten ska visa god balans mellan närhet och distans i sociala relationer och anpassa kommunikationen till elevers olika villkor och förutsättningar.

AV: Under den avslutande VFU-periodens nio veckor ska studenten öva, och slutligen prövas på sin förmåga att ta helhetsansvar för undervisningen och att använda, anpassa och utveckla sitt ledarskap i relation till elevers skilda förkunskaper och förutsättningar. Studenten ska även kunna samverka med olika aktörer inom och utanför skolverksamheten, samt visa förmåga att utifrån självreflektion, kollegiala samtal och konstruktiv kritik utvecklas mot en professionell yrkesroll.

Sammantaget visar analysen av innehåll och progression hur kurserna bygger på varandra för att studenterna ska kunna utveckla och förfina sina didaktiska och sociala läraryrkesförmågor och färdigheter för att uppnå examensmålet FF3. I det följande används kurserna SV-VFU (G1) och Avslutande VFU (AV) som exempel på hur examensmålet FF3, efter att ha brutits ned i kursspecifika lärandemål, behandlas genom lärandeaktiviteter och examination.

Tabell 12 Exempel på hur två VFU-kurser behandlar examensmålet FF3

Exempel på lärandemål	Exempel på lärandeaktiviteter som behandlar lärandemålet	Exempel på examination
<p>SV-VFU <i>-planera</i> enskilda moment i litteraturläsning, strategier för läsning och skrivande <i>-leda</i> enskilda moment som avser skrivande och läsning i den pedagogiska verksamheten <i>-följa upp</i> enskilda moment som avser skrivande och läsning</p>	<p>VFU under 4 veckor</p> <p>Uppgift</p> <ul style="list-style-type: none"> - Studenten planerar enskilda moment i litteraturläsning i samråd med handledaren. - Studenten leder enskilda moment i litteraturläsning, utifrån metoder för läsning. - Studenten diskuterar med handledaren om hur kartläggning och bedömning av elevers läs- och skrivutveckling kan genomföras. <p>Reflektionsdokument</p> <ul style="list-style-type: none"> - Med fokus på diskussioner med handledaren om elevers läs- och skrivutveckling. 	<p>Examination av tillämpade didaktiska och sociala läraryrkesförmågor med hjälp av bedömningsmatris</p>
<p>Avslutande VFU <i>-kunna</i> ta helhetsansvar för att <i>planera, genomföra</i> och <i>följa upp</i> undervisning i enligt med lokala och centrala styrdokument <i>-använda, anpassa</i> och <i>utveckla</i> sitt ledarskap och sin ämnesdidaktiska förmåga i relation till elevers skilda förutsättningar</p>	<p>VFU under 9 veckor</p> <p>Uppgift</p> <ul style="list-style-type: none"> - Planering, genomförande och uppföljning av undervisning - Deltagande i olika mötestyper under VFU - Rättning och dokumentation av prov <p>Seminarier /Lärandesamtal</p> <ul style="list-style-type: none"> - Seminarium (1) kring sociala dilemman - Seminarium (2) kring didaktiska dilemman <p>Fältanknuten skriftlig uppgift</p> <ul style="list-style-type: none"> - Förberedelsetext inför de två seminarierna 	<p>Examination av tillämpade didaktiska och sociala läraryrkesförmågor med hjälp av bedömningsmatris</p>

Analys

Exemplen ovan åskådliggör hur VFU-kurserna, genom lärandemål, olika lärandeaktiviteter och examinationer *stödjer och examinerar* studenternas färdigheter och förmågor enligt examensmålet FF3. Lärandeaktiviteterna inbjuder studenten att ta en aktiv roll i att utveckla sin förmåga att undervisa hela grupper och ändå individualisera, så som krävs för yrkesutövningen. Examination sker i samtliga VFU-kurser, dels genom en holistisk bedömning av de genomförda undervisningsmomenten och dels genom en analytisk bedömning i förhållande till specifika bedömningskriterier. I SV-VFU krävs för betyget Godkänt t.ex. att "studenten planerar enskilda moment i litteraturläsning med strategier för läsning och skrivande på ett funktionellt sätt med stöd av handledaren". Avslutande VFU är en av de kurser vars lärandemål tydligt svarar mot examensmålet FF3 i sin helhet, och för betyget Godkänt krävs då bl.a. att studenten "visar förmåga att använda, anpassa och utveckla sitt ledarskap och sin ämnesdidaktiska förmåga i relation till elevers skilda förkunskaper och förutsättningar". Varje examination svarar mot kursernas specifika lärandemål och knyter an till lärandeaktiviteter, vilket skapar *samstämmighet*.

Utvecklingsområde

Uppföljningar av VFU har visat ett behov av att begreppsliggöra de aspekter av lärararbetet som handledare och student förväntas kommunicera kring för att studenten på ett medvetet sätt ska kunna utveckla sitt yrkeskunnande. I ett pågående utvecklingsarbete har därför den utvecklingsguide som används som stöd för VFU omarbetats för att tydligare visa vilka förmågor som ska övas och prövas under respektive VFU-period. I och med införandet av tregradiga betyg i VFU (SFS 2014:371) omfattar utvecklingsarbetet även en revidering av de omdömesformulär som handledare efter avslutad VFU-period fyller i som stöd för examinatorns bedömning. För att ytterligare utveckla och kvalitetssäkra examination i korrelation med examensmålet implementeras också trepartssamtal under de sista VFU-perioderna, där planering, genomförande, utvärdering och utveckling av undervisning diskuteras. Från och med våren 2019 kommer samtliga studenter även att få besök av lärare eller kursmentor under avslutande VFU. Det omfattande kvalitetsarbete som genomförs och fortsätter under 2019 har möjliggjorts genom nya avtal med huvudmännen, som innebär att medel kan omfördelas från placeringsarbete till lärandestöd och examination.

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt (VF1)

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

*VF1 visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta **vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter** med särskilt beaktande av **de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling***

För att säkerställa att den studerande ges förutsättningar att uppnå examensmålet *Värderingsförmåga och förhållningssätt* har det brutits ned i kursspecifika lärandemål som exemplifieras i tabell 13.

Tabell 13 Exempel på kurser som behandlar examensmål VF1

Behandlas bl.a i följande kurser	Exempel på lärandemål som svarar upp mot examensmål VF	Nivå
UK4, 7,5 hp	- beskriva skolans roll och funktioner ur ett samhälls- , lärar-, föräldra- och barnperspektiv	G1
SV, 30 hp	- beskriva faktorer av betydelse för barns språkliga utveckling	
SV VFU, 6 hp	- visa ett lämpligt och ansvarsfullt beteende i skolmiljön	G2
En VFU, 4,5 hp	- anpassa undervisningen till elevernas ålder och förutsättningar	
MA VFU, 4,5 hp	- på ett tillfredsställande sätt analysera konsekvenserna av det egna agerandet - anpassa kommunikationen till elevens olika villkor och förutsättningar	G3
SO/ Ge, 7,5 hp	- översiktligt redogöra för samband mellan naturresurser, befolkning, miljöfrågor och hållbar utveckling i Sverige, Norden och Europa.	
UK 5, 7,5 hp	- analysera mobbningsituationer med hjälp av vetenskapliga begrepp och perspektiv kring mobbning - bedöma olika strategier för konflikthantering	
UK 6, 7,5 hp	- redogöra för nationella och lokala styrdokument med avseende på specialpedagogisk verksamhet samt internationella överenskommelser gällande barns rättigheter - historiskt och internationellt, reflektera över vad ett professionellt förhållningssätt innebär med utgångspunkt i elevens olikheter .	AV
Teknik, 7,5 hp	- beskriva och problematisera teknikens växelverkan mellan individ, samhälle och natur samt mellan olika tekniska system utifrån såväl nutida som historiska sammanhang.	
UK 8, 9 hp	- kunna identifiera forskningsetiska dilemman och relatera dessa till forskningsetiska principer	

Avslutande VFU, 13, hp	<ul style="list-style-type: none"> - kunna <i>ta helhetsansvar</i> för att planera, genomföra och följa upp undervisning i enlighet med centrala och lokala styrdokument - <i>använda, anpassa och utveckla sitt ledarskap</i> och sin ämnesdidaktiska förmåga i relation till elevers skilda förkunskaper och förutsättningar - <i>visa förmåga</i> att utifrån självreflektion, kollegiala samtal och konstruktiv kritik utvecklas mot en professionell yrkesroll.
-------------------------------	---

Analys

Tabellen visar att examensmålet behandlas i såväl ämneskurser som VFU- och UK-kurser. Lärandemålets formuleringar tydliggör att samtliga aspekter av examensmålet ringas in (jämför färgkoder i lärandemål och examensmål). I UK4 och SV introduceras studenten till barns rättigheter enligt barnkonventionen. Studentens förmåga att göra bedömningar med särskilt beaktande av barns rättigheter enligt barnkonventionen stärks därefter genom att efterföljande kursers lärandemål på olika sätt betonar vikten av att studenten får insikt i och anpassar sitt ledarskap till elevernas olika villkor och förutsättningar. Genom progression i utbildningen utvecklar studenten sin värderingsförmåga och förhållningssätt i relation till samhällliga, vetenskapliga och etiska aspekter från grundläggande till avancerad nivå (G-AV).

G1: Under år ett grundläggs studentens förmåga att göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter då hen får lära sig om *skolans värdegrund, demokratiska fostransuppdrag, lärarens yrkesetik, barnkonventionen, genus, klass och etnicitet, samt aspekter av hållbar utveckling* (UK4, SV). Dessa kurser ger den teoretiska, etiska och didaktiska beredskap som framgent ska genomsyra studentens värderingsförmåga och förhållningssätt i sitt ledarskap.

G3: Under år tre breddar och fördjupar studenten sin förmåga att göra bedömningar utifrån *specialpedagogiska och etiska perspektiv, samt utifrån vetenskapliga perspektiv* på bl.a. konflikter och mobbning (UK5, UK6). Som ett komplement till VFU får studenterna under dessa kurser öva och pröva sina kunskaper i olika fiktiva praktiker och med hjälp av digitala verktyg. Under G-3-nivån påbörjar studenten valbara kurser i SO, NO/Teknik eller ett praktiskt estetiskt ämne där hen arbetar med ämnesintegrerade frågor om *hållbar utveckling*. Studenten analyserar t.ex. naturresurser i lokalt, regionalt, nationellt perspektiv angående förekomster, försörjning, förädling. Vidare kan studenten analysera digitaliseringen i skolan baserat på historiskt perspektiv, genus, hållbar utveckling, globalt perspektiv, socialt perspektiv och systemperspektiv.

AV: Under utbildningen sista år övas och examineras studentens förmåga att kunna identifiera forskningsetiska dilemman och relatera dessa till forskningsetiska principer vilket bl.a. innebär att kunna *beakta barns rättigheter* vid forskning om och med barn (UK8).

Exemplen ovan visar hur studenten, genom progression i ämnes- och UK-kurser, utvecklar sin värderingsförmåga och förhållningssätt i relation till de samhällliga, vetenskapliga och etiska aspekter utifrån vilka hen ska göra bedömningar i den pedagogiska verksamheten i grundskolans 4-6. I de campusförlagda kurserna får studenten härigenom teoretisk kunskap om de grundläggande rättigheter och skyldigheter en lärare har att agera utifrån i sin professionella verksamhet. I de ämnesintegrerade VFU-kurserna får studenten successivt pröva hur kunskaperna kan omsättas i en reell pedagogisk verksamhet. Till en början handlar det om att visa medvetenhet om skolans grundläggande värderingar för att sedan kunna verka i enlighet med dem och analysera och utveckla sitt pedagogiska ledarskap utifrån dem. Under avslutande VFU ska studentens värderingsförmåga och förhållningssätt vara så pass utvecklat att hen, *med utgångspunkt i självreflektion*, kan använda, *anpassa och ytterligare utveckla sitt pedagogiska ledarskap*. Studenten ska vidare *visa förmåga att ta ett helhetsansvar* ifråga om att planera, genomföra och följa upp den pedagogiska verksamheten, vilket inkluderar att kunna göra väl övervägda bedömningar utifrån skolans värdegrund och hållbar utveckling.

I det följande exemplifieras hur examensmålet VF, efter att ha brutits ned i kursspecifika lärandemål, behandlas genom lärandeaktiviteter och examination.

Tabell 14 Exempel på hur kurser behandlar examensmål Värderingsförmåga och förhållningssätt, VF

Kurs	Exempel på lärandemål	Exempel på lärandeaktiviteter som behandlar lärandemålet		Exempel på examination
UK4	-beskriva skolans roll och funktioner ur ett samhälls- lärar-, föräldra- och barnperspektiv. -resonera kring hur utbildningssystem inkluderar och exkluderar, sorterar och kategoriserar.	Föreläsningar (3) - Skolans värdegrund och demokratiska fostransuppdrag - Barn, föräldrar, utbildning och rättigheter - Värdegrund och yrkesetik.	Seminarier (4) - Normer och värden - Värdegrund, yrkesetik och diskriminering; - Debattseminarium bl. a om skolegregation; - Yrkesetiska principer kopplas till den pedagogiska verksamheten. Workshop (1) - Etik. Kursmentorererna leder workshopen	Salstentamen: Studenten får visa medvetenhet om och förhålla sig till ett barnperspektiv och redogöra för vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av barnets rättigheter över tid. Både summativ och formativ bedömning görs.
SV	-beskriva faktorer av betydelse för barns språkliga utveckling	Föreläsningar (2) - Elevers läs- och språkutveckling utifrån etnicitet-, klass- och genusperspektiv	Seminarier (3) - Språk och språkliga minoriteter - Människors rätt till sitt modersmål och sitt språk - Litteraturseminarium om skönlitteratur som behandlar t.ex. <i>barnkonventionen barns skilda levnads- och uppväxtvillkor</i>	Salstentamen: Språk, språksociologi Skriftlig redovisning: Innehållet i redovisningen relaterar till artiklar om <i>språklig variation och minoritetsspråk</i> som tagits upp i seminarier och föreläsningar

Analys

Tabellen åskådliggör att UK4 och SV tillsammans stödjer studentens lärande och examinerar kunskaper som krävs för examensmålet VF. I kurserna finns lärandeaktiviteter som svarar mot de lärandemål som sedan examineras, vilket visar på *samstämmighet*. Studenterna får möjlighet att bearbeta kursernas innehåll genom en variation av lärandeformer och ta del av såväl summativ som formativ bedömning, vilket ökar möjligheten att *möta deras olika förutsättningar och behov*.

Utvecklingsområde

En genomlysning av utbildningens kurser visar att det finns skäl att explicitgöra hållbar utveckling i kursplaner och studiehandledningar. Innehållet finns i flera kurser men uttalas explicit enbart i några fall. Hållbar utveckling ingår även som en aspekt utifrån vilken studenten skall göra bedömningar i den pedagogiska verksamheten under VFU, men en svaghet är att det inte alltid har synliggjorts i lärandemålen för VFU. För att tydliggöra detta har uttalade formuleringar införts i avslutande VFU om att studenten ska ta helhetsansvar för att planera undervisning och lärande i enlighet med centrala och lokala styrdokument med beaktande av en *hållbar utveckling*. Revideringen kommer ha sin giltighet fr.o.m. våren 2019.

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Mål

visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten

Jämställdhet vid LiU och lärarprogrammen

LiU arbetar aktivt med att integrera ett genusperspektiv i all utbildning med utgångspunkt bl.a. i en plan för jämställdhetsintegrering (Dnr LiU-2017-00543). LiU:s övergripande mål har brutits ned och specificerats i UV:s plan för Jämställdhetsintegrering (Dnr LiU-2017-1558). Den omfattar en rad åtgärder för att verka för jämställdhet i grundutbildning, t.ex. fortsatt genomlysning av utbildningsplaner, kursplaner och kurslitteratur, vidareutveckling av normkritiska perspektiv och genus som innehåll och form. Sedan 2005 finns en *genuslektor* per fakultet/område (4 st), som i sin anställning (ca 25%) arbetar med att i) öka medvetenhet och kunskap om genusperspektiv i utbildning och ii) utveckla pedagogiska modeller för bestående arbete med jämställdhets- och genusaspekter. Genuslektorn vid UV får sitt uppdrag av SUV, som också följer upp arbetet och fastställer en årlig handlingsplan. I uppdraget ingår att möta, stötta och samarbeta med lärare, att samverka med studentkårer och studeranderepresentanter, och att delta i nämnder och ledningsgrupper för att förankra jämställdhetsarbetet och vara en resurs i planering och utvecklingsarbete. Uppdraget omfattar inte bara genusfrågor utan också andra perspektiv som ingår i arbetet för lika villkor, såsom etnicitet och funktionsvariation. En prioriterad del av uppdraget under 2018-2020 är att leda och samordna UVs arbete med jämställdhetsintegrering, utifrån LiU:s respektive UVs handlingsplan. Genuslektorn arbetar systematiskt med genomlysningar och uppföljningar av enskilda program och delar av program, och gjorde för ett antal år sedan en analys av UK-kurserna i 4-6 utbildningen som resulterade i värdefullt utvecklingsarbete. I planen för 2018 (Dnr LiU-2018-01417) ingår att nu göra en analys av inriktningen som helhet med fokus på jämställdhet.

Jämställdhet i Grundlärarprogrammet, inriktning 4-6

Grundlärarprogrammets studenter ska lämna utbildningen med tillräckliga kunskaper om genus och jämställdhet för att i mötet med elever och vuxna kunna säkerställa en likvärdig utbildning, d.v.s. att de själva i framtiden kan lägga upp en undervisning som främjar jämställdhet. Jämställdhetsperspektivet integreras på olika sätt i utbildningens utformning och genomförande. I beställningen till institutionerna, av utbildningsuppdrag, föreskrivs att perspektiven internationalisering, genus, klass och etnicitet ska beaktas vid utformning av kurserna, och att detta kan synliggöras i lärandemål, kursinnehåll, arbetsformer eller kurslitteratur (Dnr LiU-2014-00073). I samtliga kursplaner klargörs också att utbildningen ska bedrivas så att både mäns och kvinnors erfarenhet och kunskaper synliggörs och utvecklas. För att främja jämställdhetsintegrering planeras kurserna så att både män och kvinnor finns representerade bland lärarna, både som föreläsare och seminarieledare. I den bifogade lärarlistan har vi en fördelning bland lärare med 34 % män och 66 % kvinnor. Kurslitteratur väljs så att både kvinnor och män finns representerade. Kurslitteratur behandlar frågor som kan kopplas till jämställdhet genom fokus på teorier och perspektiv som tar upp normer, hierarkier och gruppprocesser. Under seminarier varierar i regel mellan mindre och större grupper för att alla studenter ska komma till tals. Gruppindelningen beaktar könsfördelning så att båda könen finns representerade i seminariegrupperna i den mån det är möjligt. Genom att arbeta mot specifika lärandemål i kurser på olika progressionsnivå får studenterna utveckla sin förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten, för att när utbildningens slutförs uppfylla examensmålet.

Lärandemålen under första året (**G1**) präglas av att studenterna ska kunna *redogöra* för, *resonera* kring och *beskriva* olika faktorer som hänger samman med jämställdhet. I t.ex. UK4 får studenterna läsa och använda forskning som beaktar hur skolan sorterar och kategoriserar elever efter kön, klass, etnicitet både historiskt och i nutid. Skolans framväxt och utformning problematiseras i relation till samhällsförändringar t.ex. kvinnors inträde på arbetsmarknaden. Under det andra året (**G2**) ska studenterna *beskriva*, *förklara* och *argumentera* kring faktorer som påverkar elevers lärande, och detta följs upp i kurserna under tredje året (**G3**). I kursen MA 2 beaktas t.ex. hur genuspräglade förväntningar kan vara en faktor som påverkar elevernas lärande och hur lärarnas arbete därmed kan ha betydelse för jämställdhet. I UK5 används forskning som belyser hur normer kring exempelvis kön och sexualitet är en del av sociala processer (ex mobbning) och hur lärare kan arbeta med sådana processer. I kurserna på denna progressionsnivå ska studenterna *analysera* processer, *använda* teorier och *reflektera* kring faktorer som hänger samman med jämställdhet. Under det avslutande året (**AV**) ska studenterna kunna *använda*, *anpassa* och *utveckla* sin undervisning för att därigenom visa hur de beaktar, kommunicerar och förankrar ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten.

Utbildningens kurser bidrar genom en tydlig progression till att studenterna lär sig att reflektera och agera utifrån aktiva ställningstaganden i överensstämmelse med en strävan efter ökad jämställdhet. I följande tabell används kurserna Svenska (G1) och UK5 (G3) som exempel på hur examensmålet behandlas genom lärandeaktiviteter och examination.

Tabell 15 Exempel på hur kurserna Svenska och UK5 behandlar examensmålet Jämställdhet

Exempel på lärandemål	Exempel på lärandeaktiviteter som behandlar lärandemålet	Exempel på examination
SV -beskriva faktorer av betydelse för barns språkliga utveckling	Föreläsningar (2) -Elevs språk-och läsutveckling ur ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv där genus, etnicitet och klass berörs (2 st) Litteraturseminarier (2) -Diskussion av artiklar som behandlar språk-sociologiska frågor ur ett jämställdhets och jämlikhetsperspektiv. -Diskussion av skönlitteratur utifrån ett genus/jämställdhetsperspektiv Workshop: Argumentationsteknik Självständiga studier: -Läsning av artiklar som behandlar läsning, språkutveckling, skönlitteratur ur olika perspektiv som avser jämlikhet och jämställdhet (genus, klass och etnicitet)	Obligatoriskt seminarium och Skriftlig sals-tentamen: Barns språk-utveckling
UK5 -analysera lärares och elevers sociala samspel i skolan med hjälp av socialpsykologiska begrepp och perspektiv	Föreläsningar (4) -Sex- och samlevnadsundervisning, undervisningspraktik och forskningsperspektiv. -Det sociala livet i skolan. -Interventionsprogram (som uppmärksammar mobbningsinsatsers effekter för pojkar resp. flickor) -Etiska dilemma i lärares arbete. Seminarier (3) -Socialpsykologi och skolan. -Sexualitet, genus och relationer i skolan. -Lärares ledarskap och simulering om lärares ledarskap. Självständiga litteraturstudier: -Texter kopplade till moment i kursen som också belyser kön och könsnormer.	Skriftlig sals-tentamen: Sociala samspel i skolan

Analys

Exemplen visar att studenterna genom varierade lärandeaktiviteter och examination får diskutera och bearbeta frågor om jämställdhet, genus, identitet och sexualitet. I ämnet Svenska studeras det svenska språket och barns språkutveckling ur t.ex. ett maktperspektiv. I sin examination ska studenten visa förståelse för hur exempelvis maktförskjutning och ojämställdhet mellan könen kan ha betydelse för barns språkliga utveckling. Ett av kriterierna för betyget Godkänt är att studenten ska "visa förmåga att beskriva och förhålla sig till faktorer av betydelse för barns språkliga utveckling", vilket inkluderar resonemang med betydelse för jämställdhet och korrelerar väl med lärandemålet och de aktiviteter som stödjer lärandet.

Genom UK5 och dess socialpsykologiska fokus förbereder sig studenterna på att analysera jämställdhet i relation till gruppammansättning, gruppprocesser, klassrumsledarskap, konflikthantering och i relation till aspekter på organisationsnivå och hur förändringar i dessa kan påverka skolklimat och relationer. För betyget Godkänt krävs bl.a. att studenten uppvisar förmåga att "analysera det sociala samspelet i skolan kopplat till kön, identitetsfrågor och lärares påverkan, med utgångspunkt i social-psykologiska begrepp och teorier". Exemplen visar att det finns samstämmighet mellan lärandemål, lärandeaktivitet och examination och att studenterna därigenom stöds i att utveckla kunskap och förmåga att lösa många olika situationer där ett ställningstagande och ett agerande utifrån väl grundad jämställdhetsetik fordras.

Utvecklingsområde

Systematiska analyser och uppföljningar görs av studentgruppen, både som helhet och uppdelat på årskull. Av de studenter som påbörjade utbildningen hösten 2017 var 74% kvinnor och 26% män. Ungefär så har fördelningen sett ut sedan 2011. Andelen män har pendlat mellan 24 och 31%. Av det totala antalet studenter som under ht -16 och vt -17 avbröt sina studier var 68% kvinnor och 32% män, vilket visar att

män i något högre utsträckning slutar sin utbildning. Målet är att det inte ska finnas skillnader i andel mellan könen, vare sig när det gäller att påbörja eller avsluta utbildningen, och vi ser det som ett viktigt utvecklingsområde att motverka den obalans som råder. Detta gäller även obalansen i lärargruppen. Som ett led i vårt långsiktiga arbete med detta kommer genuslektor därför att se över rekryteringsmaterial, göra en genomlysning av kurslitteratur och bemanning samt undersöka situationen för män i grundskolan. Detta för att verka för jämställdhet men även för att identifiera faktorer som kan bidra till ojämställdhet, såsom könade förväntningar och bemötanden under studietiden. På basis av de slutsatser som dras av detta kan ändamålsenliga åtgärder vidtas.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Enligt LiU:s modell för kvalitetssäkring (Dnr LiU-2017-01507) granskas och kvalitetssäkras Grundläroprogrammet, liksom lärosätets övriga program och utbildningar, i en 6-årscykel. År ett i cykeln upprättar programansvarig utbildningsledare en *kvalitetsrapport* som innehåller beskrivning och analys av nyckeltal, måluppfyllelse, forskningsanknytning, lärarkompetens, arbetslivsperspektiv, studentperspektiv och jämställdhetsperspektiv. Rapporten diskuteras, bearbetas och förankras i Programmöten med lärar-, studerande- och arbetslivsrepresentanter. Den färdiga rapporten ligger sedan till grund för granskning vid en *fakultetsdialog* där styrkor och utvecklingsområden diskuteras. Dialogen, i vilken bl.a. dekanus och studeranderepresentanter deltar, mynnar ut en bedömning och ett förslag till *handlingsplan* som sedan behandlas och fastställs av styrelsen (SUV). De åtgärder som handlingsplanen föreskriver genomförs under år två till sex i cykeln och avrapporteras till styrelsen genom utbildningens verksamhetsberättelser år tre och fem. I enlighet med UV:s tidsplan hålls dialog, och fastställs handlingsplan, för inriktningen 4-6 under 2019. Kvalitetssäkringsprocessen kräver insamling och sammanställning av ett omfattande material, och därför har UV tagit fram en matris som avser analys av utbildningens måluppfyllelse av examensmålen och en frågelista som är anpassad för lärarutbildningarna. De fylls i av kursansvariga, studierektorer och avdelningschefer m.fl. och innehåller de uppgifter som ska ligga till grund för beskrivning och analys i kvalitetsrapporten. Dessa verktyg har använts också i arbetet med denna självvärdering, och kommer att vara till nytta även vid andra uppföljningar och fortsatt utvecklingsarbete.

Andra systematiska uppföljningar som ligger som grund för kvalitetssäkrande åtgärder är:

- Lärarkonventets alumnundersökningar
- LiU:s centrala studentundersökningar
- UV:s beställningsutvärderingar
- UV:s fakultetsinventeringar med matriser till studierektorer och kursansvariga
- UV:s årliga budget- och verksamhetsdialoger med institutionerna
- Genomströmningsanalyser
- Formativa kursutvärderingar (muntliga och skriftliga) under kursers gång
- Webbaserad utvärdering efter varje avslutad kurs, och årlig uppföljning av resultaten på programnivå
- Uppföljningar av VFU-placeringar efter varje VFU-period

När det gäller inriktningen 4–6 som helhet leder både generella och riktade uppföljningar till att utvecklingsområden identifieras och åtgärder vidtas. Nedan ges en något mer utförlig beskrivning av tre

av de ovan nämnda uppföljningarna samt exempel på vilka utvecklingsbehov som identifierats och vilka åtgärder som vidtagits.

LiU:s centrala studentundersökning genomförs vartannat eller vart tredje år, och resultaten sammanställs i rapporter på olika nivåer; LiU, fakultet/område och program. Efter bearbetning och analys fastställer varje fakultet/område en handlingsplan som följs upp av rektor. Utifrån resultaten av 2017 års studentundersökning fastställde UV en handlingsplan med både generella och vissa programspecifika åtgärder (Dnr LiU-2018-00874). Undersökningen visade bl.a. att studenter på Grundlärarprogrammet, liksom på flera andra program, uppger att de inte vet vart man ska vända sig i frågor som rör Lika villkor, såsom mobbning, trakasserier eller negativ särbehandling. För att åtgärda detta, och verka för att alla studenter ska veta var de kan få råd och hjälp, görs en utökad satsning på riktad och regelbunden information. Studievägledare och PUL ansvarar för att i större omfattning än tidigare ge information vid olika tillfällen gällande hur t.ex. Studenthälsan och enheten för Lika Villkor fungerar och arbetar.

Olika typer av genomströmningsanalyser genomförs och åtgärder vidtas vid behov. Analyserna görs av PUL i samarbete med UV:s controller och de redovisas och diskuteras i olika programföreläsningar, i UV:s budget- och verksamhetsdialoger och i verksamhetsberättelsen som presenteras för SUV. i) En årlig analys görs av studenters studieprestationer efter avslutat läsår där vi exempelvis ser att för antagningskullarna 2014, 2015 och 2016 ligger deras HPR (helårsprestation) i jämförelse med HST (helårsstudent) på ett medeltal av 91%, vilket vi bedömer högt. (2017 års antagningskull redovisas inte här då deras första läsår ännu inte är genomgått). ii) I årliga analyser av kvarvaro ser vi en relativt god genomströmning genom utbildningen för en och samma antagningskull. Våra analyser stämmer överens med UKÅ:s statistik över kvarvaro där LiU ligger något över riksgenomsnittet. Även om genomströmningen är god fortsätter vårt arbete med åtgärder för att få fler av de antagna studenterna att fullfölja sina studier om förutsättningar finns. iii) Vid återkommande genomströmningsanalyser per kurs kan vi identifiera vissa kurser eller moment i kurs som ett stort antal studenter har svårigheter med. Ett sådant exempel är kursen MA 1 som har haft lägre genomströmning än andra kurser efter ordinarie tentamenstillfällen. Åtgärder har satts in för att ge stöttning i studierna och öka möjligheten för studenter att uppnå kraven vid examination, med bibehållen hög kvalitet i kursen. Engelskspråkig kurslitteratur har bytts ut mot svenskspråkig, och en "studiementor" har tillsatts som stöttar studenterna i deras självständiga studier. Studiementorerna är studenter som kommit längre i utbildningen och klarat MA 1 med goda resultat, som sökt uppdraget och som efter intervjuförfarande anställts med timarvode. Dessa åtgärder har nu prövats i kursen under vt -17 och vt -18, varpå genomströmningen har ökat.

LiU använder idag det digitala *kursvärderingssystemet KURT* som är en webbaserad enkät med generella frågor från rektors- och fakultets-/områdesnivå, samt frågor utformade av kursansvariga. Efter ett omfattande utvecklingsarbete ska nu, under hösten 2018, ett helt nytt kursvärderingssystem, *Evaluate*, sjösättas. Även detta kommer att innehålla frågor från rektors- och fakultets-/områdesnivå samt frågor från kursansvarig. Enligt studenternas önskemål ges i det nya systemet alltid utrymme för fritextsvar. Kursvärderingsenkäten skickas, både i KURT och nya Evaluate, till berörda studenter direkt efter varje kurs. Återkoppling av resultatet kommer kursansvariga och studenter som besvarat utvärderingen till del, vilket möjliggör transparens och jämförelser mellan kurser. Enkätsvaren följs upp av kursansvarig och revideringar i kursen, vad gäller t.ex. innehåll och arbetsformer, genomförs inför nästa kursomgång. Ett sådant tillvägagångssätt kan exemplifieras genom kursen UK 7. Under de senaste åren har kursen genomgått flera revideringar utifrån de förslag som studenterna lämnat. Det gäller till exempel strukturen i det fiktiva skolutvecklingsprojekt som studenterna arbetar med i grupp. I 2016 års utvärdering framkom att projektuppgiftsbeskrivningen upplevdes som oklar, och studiehandledningen skrevs då om inför kursstart 2017. Ytterligare en förändring var att ett extra seminarium infördes där studenterna får diskutera och ställa frågor om all kurslitteratur, för att fördjupa sin kunskap om centrala begrepp och teorier. Att det fanns ett behov av ett sådant lärandestöd framkom i kursutvärderingen, och det bekräftades också då kursansvarig bedömde studenternas tentamen. En ytterligare åtgärd blev då att den större tentamen, inför att kursen skulle ges, delades upp i två mindre delar (se sid 15). Svarsfrekvensen i kursvärderingssystemet varierar och tenderar att vara lägre vid terminsslut. I flera kurser har man därför prövat att avsätta schemalagd tid för besvarande av enkäten, för att säkerställa att alla studenters synpunkter och förbättringsförslag kommer kursansvarig tillhanda. Förhoppningsvis kommer införandet av det nya systemet Evaluate att bidra till en högre och jämnare svarsfrekvens.

Återkoppling till relevanta intressenter

Återkoppling av förändringar inom utbildningen och kurser sker främst inom de fora där utvärderings- och utvecklingsarbetet bedrivs. I området styrelse, i ämnes- och UK-råd, studentråd och programmöte ges återkoppling direkt till studentrepresentanterna (se Studentperspektiv). Den centrala studentundersökningen, som beskrevs ovan, publiceras och sprids genom kåren till studenterna. Resultaten presenteras också vid seminarier öppna för lärare och studenter. Genomströmningsanalyser återkopplas under studentråd och Programmöte till studentrepresentanter, kursansvariga och lärare. Kursvärderingsresultat återkopplas till studenter via studentmail, och till lärare via kursansvarig. De sammanställs och rapporteras också i verksamhetsberättelser och till styrelsen (SUV) varje år. De förändringar som UK- och ämnesråd genomfört efter KURT-utvärderingar återkopplas vid kursintroduktionen till nya studenter. Återkopplingen från studenter till kursens lärare och kursansvarig sker, förutom genom KURT, genom formativa utvärderingar lärplattformen LISAM, eller muntligt vid föreläsningar och seminarier. Vad som uppmärksammas som ett utvecklingsbehov är att finna ett sätt att formalisera återkopplingen till de studenter som gått kursen, så att de får veta vilka förändringar som deras kursutvärderingar har lett till. Möjligheter för sådan återkoppling kommer att utvecklas i det nya systemet Evaluate, och detta kommer att prövas och utvecklas under 2018 och 2019.

Uppföljningar av utbildningen återkopplas till lärare, i områdets styrelse och vid programmöte. Återkoppling av vad som framkommit i självvärdering sker under programmöte där även förslag till handlingsplan utarbetas. Främst sker dock återkoppling inom UK-rådet och ämnesråden, genom det kursutvecklingsarbetet lärarna själva medverkar i. Återkoppling av eventuella förändringar under pågående kurs genomförs ständigt mellan medverkande lärare, informellt eller vid formaliserade möten.

Återkoppling till avnämare sker genom flera kanaler för samverkan (se Arbetsliv och samverkan). I SUV sitter två ordinarie ledamöter och två suppleanter som företrädare för allmänintressen/arbetlivet. Med hjälp av dem sker en kontinuerlig återkoppling till skolverksamheten, och såväl skolverksamhetens som akademins perspektiv ligger till grund för beslut och åtgärder för kvalitetsutveckling. Kursmentorernas roll som arbetslivsrepresentanter i ämnes-, UK-råd och Programmöte är också viktig för den systematiska återkopplingen. Inom VFU-organisationen ordnas terminsvisa möten med VFU:s samverkanspartners för att följa upp och återkoppla insatser man kommit överens om. UV har även representanter i skolchefsnätverket Öst, vilket borgar för möjligheten av återkoppling mellan de båda verksamhetsfälten.

Programmet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Utbildningen som helhet, och enskilda ämnen och kurser, är planerade och organiserade på ett sätt som ska möjliggöra för studenterna att få stöd för sitt lärande och genomföra utbildningen på utsatt tid. Bl.a. ges, enligt LiU:s och SUV:s riktlinjer, flera möjligheter till examination och omexamination, så att kurser kan tas igen utan alltför stort dröjsmål. Kursansvariga ansvarar för att kommunicera vilka examinerande moment som ingår i kursen och peka på de studiestöttande insatser som är möjliga att få vid sidan av kursens ordinarie lärandeaktiviteter. De examinerande momenten framgår också tydligt i kursplanen.

Områdets studievägledare har specialiserat sig på olika program, och inriktningen 4-6 har en studievägledare med stor kunskap om utbildningen och studiegångens kurser. Studievägledaren erbjuder alla studenter möjlighet att i samtal diskutera sin studiesituation och sin framtida yrkesroll. Studenters individuella studieprestationer och eventuella avhopp följs kontinuerligt upp och analyseras vid veckovisa teammöten där PUL, kanslisamordnare och studievägledare ingår. Individuella studiegångar beslutas och valideringar utförs av studievägledaren i samråd med PUL. Studenter som uttalar att de har särskilda behov av stöd har möjlighet att få individuella utredningar och eventuell diagnostisering om en sådan inte tidigare är ställd. Analyser av tidiga avhopp har resulterat i åtgärder. För att ge nyantagna studenter en bra start ges nu mer och tydligare information om hur terminer och kurser hänger samman i relation till progressionsmodellen och dess olika nivåer. För att stävja tidiga avhopp har medel avsatts för en akademisk introduktion där samtliga studenter får skriftlig och muntlig återkoppling på sina första texter, så att de snabbt ska komma in i ett vetenskapligt språk och en vetenskaplig referenshantering. Studenter som av språkliga skäl inte uppfyller kraven för godkänt betyg i sina första kurser erbjuds fortsatt individuellt stöd inom Språkcentrums verksamhet under de första terminerna. Ytterligare ett stöd som erbjuds är föreläsningar om studieteknik. Parallellt med utbildningens introduktion ordnar också de äldre studenterna (faddrar) pluggstugor för att stötta till goda studievänor. Studenter publicerar i UV:s regi

också studentbloggar för att förklara och stötta nyantagna i de tidiga studierna. FAQ finns publicerad på UV:s hemsida som svarar på vanligt förekommande frågor.

Direktiv för publicering av schema och litteraturlistor har tagits fram för att studenterna ska få information i god tid om en kommande kurs och dess kurslitteratur. Alla tider och lokaler finns tillgängliga i det elektroniska schemasystemet TimeEdit. I studiehandledning och vid kursintroduktion ges skriftlig och muntlig information, så att studenterna kan planera sin tid och sina studier. De får även ofta ett flödeschema som förenklar planeringen. Studenter i behov av särskilt stöd har bl.a. möjlighet att få förlängd tid för skriftlig examination och uppmanas att ta kontakt med kurslärare angående vilka hänsyn som behöver tas under kursens gång.

Utbildningens VFU-perioder beskrivs i guider som årligen uppdateras: VFU-guide för studenter, VFU-guide för handledare, VFU-guide för kursansvariga och kursmentorer samt VFU-guide för samordnare. Informationen finns även att tillgå på hemsidan för VFU. Om studenterna har frågor eller upplever behov av stöd under sin VFU finns ett VFU-team som de kan vända sig till. Studenter som inte blir godkända på VFU-kurs får erbjudande om upprättande av en handlingsplan som utformas i samråd mellan studenten och kursansvarig. Väl fungerande information om, och stödstrukturer för, VFU ger förutsättningar för studenten att slutföra utbildningen inom planerad studietid.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Området Utbildningsvetenskap verkar för att studenterna ska ta aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningen, bl.a. genom studentrepresentation och olika former av utvärdering. De ska också, där så är möjligt, kunna välja inriktning och fokus för sina studier.

Påverkan genom studentrepresentation

Utbildningen har planerats och organiserats med utgångspunkt ifrån att studenterna ska kunna påverka utbildningen genom representation i de organ som arbetar med kvalitetssäkring och utveckling. Studeranderepresentanter som utses av studentkåren ingår därför i *UK-råd*, *ämnesråd*, *Programmöte*, *VFU-studentråd* och i grundlärarprogrammets *team*. Studentkåren, och studeranderepresentanter i enskilda ämnen och kurser, samverkar också med *genuslektor* utifrån behov som de tillsammans identifierar. Studenterna är vidare representerade i *Styrelsen för utbildningsvetenskap* (3 repr.), vilket innebär att de är delaktiga i styrning av och beslut kring områdets alla lärarutbildningar. För att verka för att studeranderepresentanterna skall ta aktiv del i styrelsens arbete träffar dekanus dem inför varje sammanträde i ett förmöte där dagordning och handlingar går igenom och diskuteras. För att vidare främja studenternas delaktighet och inflytande lämnar UV ekonomiskt bidrag till kärverksamhet där studenter ersätts för sitt arbete med utbildningsbevakning och utbildningsutveckling. Kårens utbildningsutvecklare, bl.a. en student i inriktningen 4-6, har t.ex. i samråd programansvarig och studievägledning tagit fram en folder med råd och vägledning för nyantagna studenter som årligen delas ut. Studenterna har också en viktig roll i utvecklingsarbetet genom sin representation vid de *utbildningsdialoger* som hålls vid UV inom ramen för LiU:s kvalitetssäkringssystem, där varje utbildning granskas och bedöms vart sjätte år. På LiU-nivå hålls också en gång per termin ett *studentledningsråd* där bl.a. rektor och fakultetsledning medverkar. Rådet leds, och agendan sätts, av studentkårernas representanter och där tas frågor och synpunkter upp som studenterna vill framföra och diskutera med universitetsledningen.

Vi uppfattar denna representationsmodell som en styrka, men vi har vid områdets utvärderingar av kursspecifika beställningar också uppmärksammat en svaghet som vi tillsammans med studenterna behöver arbeta med. Institutionerna och kåren har framfört att det saknas studeranderepresentanter i

några ämnesråd, och att studenternas synpunkter därför framförallt inhämtats genom kursvärderingar och på informell väg. Frågan har lyfts till diskussion i Styrelsen för utbildningsvetenskap och arbete med rekrytering har intensifierats under läsåret 2017/2018. Här är kårens (StUFF) och lärarsektionens (LSEK) arbete helt centralt. Programansvariga utbildningsledare, ämnesansvariga och kursansvariga ska bistå med stöd och information till studenter, men också bli mer aktiva i att föreslå och inbjuda representanter. En åtgärd som prövas är att kursansvariga under kursintroduktionen ber att några studenter anmäler sitt intresse för att vara med i ämnesrådet och i kursutvecklingen. StUFF har beslutat om att ett undantag från kåranslutning ska prövas, så att de berörda studenterna kan genomgå kårens utbildning och vara representanter även utan medlemskap.

För att ytterligare få ta del av studenternas perspektiv har programansvarig startat *Studentråd 4–6*. Studentrådet samlas två gånger per termin, och åtta studenter (två ifrån var och en av de fyra årskullarna) diskuterar där utbildningens som helhet. Även två alumner bjuds in att medverka och att lämna synpunkter skriftligt under sitt första år som examinerade lärare. Studenter i tidiga kullar ser hur deras kursutvärderingar har tagits tillvara och bidragit till utveckling, då de från studenter i senare kullar får höra hur kurserna ser ut nu. De som kommit längre i sin utbildning bemöter även de andras frågor om kommande kurser. Genom dessa diskussioner och arbetet i rådet tar studenterna en aktiv roll i utveckling och kvalitetssäkring av utbildningen. Representanter från studentrådet medverkar även tillsammans med programledningen vid olika uppdrag som t.ex. nationella mässor, rekryteringssatsningar och informationsmöten. Gensvaret från studenterna har varit gott och framförallt uppskattas möjligheten att få ett helhetsperspektiv på utbildningen.

Påverkan genom utvärdering

Studenternas perspektiv på utbildningen tas tillvara i samtliga kurser och där är framför allt LiU:s digitala *kursvärderingsystem KURT* (fr ht -18 *Evaluate*) en stor tillgång. Det är en webbaserad enkät med generella frågor från rektors- och fakultets-/områdesnivå, samt frågor utformade av respektive kursansvarig. Den sänds till samtliga studenter efter varje avslutad kurs (se "Uppföljning, åtgärder och återkoppling"). Studenterna har också möjlighet att påverka genom de kompletterande utvärderingar som kursansvariga och lärare ofta själva gör. Vidare görs digitala *programutvärderingar* där studenter som snart ska slutföra, och har slutfört, utbildningen ger sina synpunkter och föreslår förändringar. Där ställs frågor på både program- och kursnivå. Resultaten utgör underlag för programmöte, ämnesråd, UK-råd och kursteam som på olika sätt arbetar för att kvalitetssäkra och vidareutveckla utbildningen. Exempelvis vidtas nu åtgärder för att möta studenternas önskemål om ytterligare fältstudier, gruppstudier och case-studier, arbetsformer som de upplever som särskilt motiverande. Vart tredje år genomför också LiU en omfattande undersökning där studenterna lämnar synpunkter som rör allt ifrån den enskilda utbildningen till centrala stödstrukturer och studiemiljö. Den senaste undersökningen gjordes 2017 och utifrån den har Styrelsen för utbildningsvetenskap fastställt en handlingsplan med gemensamma och programspecifika åtgärder. Studenterna i inriktningen 4-6 kommer bl.a. att erbjudas fler informationstillfällen där programledningen visar på utbildningens röda tråd och kopplingen mellan olika ämnen och kurser. Vidare ska de få tydligare och mer riktad information om vilka enheter vid LiU man kan vända sig till med olika typer av frågor.

Påverkan genom val och profilering av studierna

LiU har valt att erbjuda studenterna så stor valmöjlighet som möjligt inom ramen för de 30 hp som enligt examensordningen inte är knutna till ett visst ämne, vilket gör att de kan påverka sina egna studier och utbildningens innehåll. Valbara ämnen är Bild, Idrott, Musik, SO (geografi, historia, religionskunskap, samhällskunskap) eller NO/Tk (fysik, kemi, biologi, teknik). Om det aktuella förslaget som rör Svenska som andraspråk (SOU 2018:17) realiseras hoppas vi att på sikt även kunna erbjuda studenterna detta ämne. Betydligt fler väljer att läsa SO eller NO/Tk än de praktisk-estetiska ämnena, men vi fortsätter att erbjuda Bild, Idrott och Musik. Studenterna har också möjlighet att välja vilket ämne de ska skriva sina självständiga examensarbeten i. De kan välja att fördjupa sig i alla fasta och valbara ämnen utom Teknik, Biologi, Samhällskunskap och Religionskunskap, då dessa läses först efter det första självständiga arbetet.

Vidare kan studenterna välja att bedriva studier utomlands, och under termin 6 och 8 finns s.k. mobilitetsfönster (se figur 1) som är särskilt väl lämpade för det. Flera väljer möjligheten att under termin 6 resa ut och läsa kurser som motsvarar UK5 och UK6, samt skriva sitt första självständiga arbete (forskningskonsumtion) med handledning på distans. Under senare år har också partneravtal ingåtts med ett antal

utländska universitet för studentutbyten under VFU-perioder. Exempelvis finns ett etablerat VFU-samarbete med tre universitet i Kentucky där man har hög ranking gällande matematik och där handledare med ämnes- och ämnesdidaktisk behörighet, samt platsbesök från mottagande universitets lärarutbildare, garanteras. Vi har nu också, utifrån önskemål från studenter, gjort det möjligt för dem som vill att läsa hela termin 8 utomlands. Möjligheten till att tillgodose önskemål om utlandsstudier uppfattar vi som en styrka då det ger studenterna möjlighet att påverka och profilera sin egen utbildning, och vi utvidgar hela tiden antal avtal med universitet med goda kvaliteter inom lärarutbildning, nu senast i Singapore.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Grundlärarprogrammet 4–6 har formats med fokus på att det ska vara relevant och förbereda studenterna för läraryrket, vilket exemplifieras i del 2 *Utformning, genomförande och resultat*. Genom progressionsmodellen och en struktur där UK-kurser och ämneskurser varvas, och ämnesdidaktik och VFU integreras i ämnesstudierna, knyts utbildningens olika delar till yrkesutövningen. Lärandemål och lärandeaktiviteter stöttar studenterna i deras utveckling mot att självständigt kunna hantera de uppgifter som ingår i lärares föränderliga arbete. Nedan ges exempel som särskilt belyser arbetslivs- och samverkansperspektivet.

Verksamhetsförlagd utbildning

VFU-delen av utbildningen förutsätter en genuin samverkan mellan universitetet och skolhuvudmännen i regionen. Under de ämnesintegrerade VFU-perioderna övar och prövas studenten på att planera, genomföra och följa upp undervisning i respektive ämne och att anpassa den till elevers skilda förutsättningar, på att dokumentera och bedöma lärande, på att kommunicera med elever i olika sammanhang, etablera relationer, utöva ledarskap och ta emot konstruktiv kritik samt på att ta initiativ i och utveckla den pedagogiska verksamheten. Under avslutande VFU ska studenten visa förmåga att ta ett helhetsansvar för de uppgifter som ingår i lärarens arbete. Att VFU genomförs återkommande och ämnesintegrerat möjliggör för studenterna att tillämpa och koppla kursinnehåll till skolverksamhetens olika krav och förväntningar. De placeras under studietiden vid minst två olika skolenheter i områden med skilda socio-ekonomiska förutsättningar. Syftet med det är att de ges erfarenhet av och möjlighet till reflektion kring hur kontext och strukturella betingelser kan påverka yrkesutövandet.

Yrkesförberedelse och samverkan - Kursmentorer som arbetslivsrepresentanter

I syfte att säkerställa professionsanknytningen och ett fortlöpande flöde, på både kort och lång sikt, mellan utbildningen och skolas verksamhet har LiU valt att s.k. *kursmentorer* (Dnr LiU-2014-00073) (se sid 2). Det är yrkesverksamma 4-6 lärare som på deltid, under ett antal år, arbetar som lärare/kursmentorer i utbildningen. De medverkar i planering, genomförande och uppföljning av ämnes-, UK- och VFU-kurser. I ämneskurserna exemplifierar och diskuterar de bl.a. val av ämnesstoff, aktuella läromedel, didaktiska och metodiska överväganden samt bedömning och uppföljning. Som exempel kan nämnas ämnet svenska. I seminarier arbetar kursmentor och studenter med hur ämnesstoff, t.ex. litteratur, kan omvandlas och användas i den pedagogiska verksamheten för att aktivera alla elever och stötta deras lärande och hur detta är kopplat till läroplanen. Kursmentorn kan illustrera med dagsfärska exempel där elevhänsyn, konkret undervisningsmaterial och metoder diskuteras och prövas. Kursmentorn blir genom sin roll i kurserna en länk mellan skola och universitet, en garant för såväl praktisknära samverkan som konkret yrkesförberedelse. Det finns tre kursmentorer som tillsammans medverkar i 4-6 utbildningens alla kurser.

Studentperspektiv på kursernas yrkesrelevans

Efter varje kurs får studenterna möjlighet att besvara en elektronisk utvärderingsenkät (se sid 28). Där finns med en fråga om kursen är yrkesrelevant, och studenten får ange sitt svar på skalan 1-5 där

5 motsvarar högsta relevans. Skattningen av kursernas yrkesrelevans under 2017 gav följande värden: SV 3,6; MA 3,7; UK 3,9 och VFU 4,7. Att studenterna skattar samtliga kurser relativt högt kan vara en följd av att tidigare åtgärder för att stärka kopplingen till arbetslivet har slagit väl ut. Vi menar att kursmentorernas roll här har varit avgörande. Värt att notera är att studenterna skattar det sista självständiga arbetet högt med avseende på yrkesrelevans (SV 3,7 och MA 4,1). Vi tolkar det som att de i slutet av sina studier förstår att yrkespraktiken vilar på såväl vetenskaplig grund som beprövad erfarenhet, och ser betydelsen av att själva kunna bidra till kunskapsutvecklingen. Sammantaget kan vi konstatera att studenternas bedömning tyder på att utbildningen är användbar och förbereder för arbetslivet.

Anpassning till ett föränderligt samhälle och arbetsliv – exemplet digitalisering

Utbildningen anpassas efter förändringar i samhället och i skolverksamheten. Exempelvis görs satsningar på digital teknik för att möta de krav som digitaliseringen av samhället och utbildningsväsendet ställer. Redan under utbildningens första veckorna får studenterna introduktion i Word, TimeEdit, LISAM och Urkund för att på ett självklart sätt komma in i användandet av de digitala stödsystem som finns vid LiU. Alla kurser använder lärplattformen LISAM där kursinformation ges, gruppaktiviteter redovisas, kursuppgifter lämnas in och återkoppling ges. Studenten har tillgång till datasalar och i flera kurser tillämpas "flipped classroom-modeller" som stöd för studentens lärande. Det finns tillgång till ALC-salar. Det finns också en progression i hur studenternas kunskaper och kompetens i relation till digitalisering utvecklas. Ett exempel på G1-nivå är kursuppgifter som fokuserar svenskämnets medialisering, med analyser av elevers läsning och mediebruk t.ex. sociala medier. Fokus riktas mot källkritik, mediekritik och mediekunnsighet. Under det andra året (G2), jobbar man med digitala språklaborationer i engelska, och i matematik introduceras grunder för programmering. Programmering följs upp och utvecklas vidare på G3-nivån, då med inriktning mot den egna undervisningen i matematik. Vidare problematiseras exempelvis näthat och e-mobbning utifrån forskningsresultat och etiska diskussioner. På avancerad nivå förutsätts studenten ha ett etiskt förhållningssätt och förmåga att kritiskt diskutera informationsspridning, reklam och opinionsbildning i olika medier. Examination omfattar också användandet av digital presentationsteknik.

Samverkan inför arbetslivet

Studenterna inbjuds att medverka i *Samverkansdagar* som programmet arrangerar för inriktningarna F-3, 4-6 och Fritidshem. Här möts studenterna för att diskutera gemensamma frågor om ledarskap och pedagogisk verksamhet med fokus på samarbete och samverkan i den kommande yrkespraktiken. Ett tema för samverkansdagarna har varit ledarskap i den mångkulturella skolan. Extern expertis har bjudits in för att delge sin kunskap och erfarenhet på temat, t.ex. en rektor vid en av regionens grundskolor där andelen elever med svenska som andra språk och nyanlända elever är mycket stor, en förstälärare med erfarenhet av klasslärarskapet i en mångkulturell skola, en föreläsare med kunskaper om ensamkommande barns introduktion i skolan, och forskare med fokus nyanländas lärande. Förutom dessa samverkansdagar bidrar även samläsning i UK-kurserna, för F-3 och 4-6, till samverkan över stadiegränsen redan under utbildningstiden.

Samverkan med alumner

Att ta tillvara våra alumniers erfarenheter av utbildningen i relation till den skolvardag de verkar i, är ett viktigt utvecklingsarbete. Vi har därför påbörjat användandet av alumnenkäter. Två tidigare studenter sitter som representanter i studentrådet för inriktningen 4-6 och kan där bidra med sina erfarenheter för att utveckla utbildningen. Alumner medverkar också i satsningar som görs för att rekrytera studenter både nationellt och lokalt. Vidare medverkar före detta studenter i kurserna som rör självständigt arbete i SV och MA, där de föreläser om resultaten av sina studier och om hur de i sitt arbete som lärare kan använda ett forskande förhållningssätt. En alumner kommer att medverka vid årets utvärdering av hela utbildningen, och föreläser också för avgångsstudenterna på temat "Mina första två år som lärare". I höst planeras också den första alumni träffen för inriktningen 4-6 som ska ägnas åt reflektioner och diskussioner om läraryrket i relation till utbildningen. Kontakt och utbyte mellan tidigare och nuvarande studenter sker också i VFU, när de som tillhörde utbildningens första kullar nu börjar få uppdrag som handledare. Att nuvarande studenter möter lärare som har gått samma utbildning tror vi är positivt, och vi hoppas att fler alumner kan rekryteras som handledare framöver.

Samverkan med bibliotek, skolor och kommuner

För att förstärka samarbetet mellan lärosätet och skolverksamheten har *LiU Skolsamverkan* inrättats. Föreståndaren som är knuten till UV träffar regelbundet representanter från kommuner och fristående

enheter för att diskutera gemensamma frågor och satsningar. Under 2018 har man haft digitalisering som tema för olika aktiviteter som, med utgångspunkt i den nationella digitaliseringsstrategin för skolväsendet, syftar till att utveckla verksamheten hos huvudmän, i skolor, i undervisning och i lärarutbildning. Under våren hålls seminarieserien "Att utveckla digital kompetens" där man identifierar arbetssätt och arbetsformer som verksamma lärare och lärarutbildare kan använda för att främja digitalt lärande och kompetens hos elever och lärarstudenter. Lärare som undervisar i matematik, SO och teknik i inriktningen 4-6 deltar i seminarieserien och har ett ansvar för att föra slutsatser och initiativ vidare till ämnesråden.

I ämnet svenska bedrivs samverkansprojekt med skolbibliotek och stadsbibliotek angående barn- och ungdomslitteratur. Representanter för biblioteken medverkar regelbundet i kursen, och föreläser om bibliotekets möjligheter att samarbeta med lärare och bidra till skolans undervisning i svenska. Vidare har samarbete inletts mellan Linköpings kommun och avdelningen PeDi vid IBL, med syfte att verka för att studenternas självständiga arbeten i högre grad kan tas tillvara och bidra till skolutveckling. Redan idag presenterar studenterna ett av sina arbeten för lärare på sin VFU-skola, men man vill nu utveckla och systematisera denna modell så att fler deltar när studier presenteras och diskuteras.